Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII. CELOVEC, PETEK, 29. JULIJ 1977 ŠTEV. 30 (1824)

PREDSEDNIK PREDSEDSTVA SR SLOVENIJE:

NE MOREMO MIRNO MIMO kršitve mednarodnih obveznosti Avstrije

„Dejstvo je, da se je v zadnjih letih po sporazumu treh strank v dunajskem parlamentu glede politike do manjšin avstrijska uradna politika v tem vprašanju ujemala z večino zahtev nemško nacionalističnih krogov. Heimatdienst na Koroškem postaja vedno bolj izgovor za siceršnjo nacionalistično in manjšinam ter tudi Jugoslaviji sovražno usmerjenost desničarskih krogov, ki v vprašanjih položaja manjšin prevladuje v uradni politiki Avstrije. V letošnjem letu na osnovi znanih protimanjšinskih zakonov sprejete odredbe avstrijske vlade to ponovno izkazujejo, saj pomenijo še dodatno zoženje pravic, ki jih je že zakon o narodnih skupinah neustrezno določil. To samo potrjuje utemeljenost boja manjšine, ki ni dovolila, da bi jo žejno prepeljali preko vode, ki se ni hotela odreči jasno določenim pravicam, ki ji gredo po določilih avstrijske državne pogodbe. Zato je razumljivo, da nadaljuje z bojem za te pravice."

Tako je poudaril predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher, ko je minuli petek govoril na osrednji proslavi dneva vstaje slovenskega naroda v Senovem in ob tej priložnosti ocenil tudi razvoj dvostranskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Dejal je, da si Jugoslavija v razvoju bilateralnih odnosov z Avstrijo prizadeva za reševanje mnogih raznovrstnih skupnih interesov dveh sosednjih držav. Pri tem so bili doseženi določeni pozitivni premiki v okviru bilateralnega multilateralnega regionalnega sodelovanja, vendar pa — kakor je menil govornik — tovrstno sodelovanje kljub mnogim pobudam s strani Jugoslavije in določenemu napredku zaostaja tako po obsegu kot po kvaliteti za dejanskimi možnostmi in interesi obeh držav.

Predsednik Kraigher je naglasil, da Jugoslavija razvoja medsebojnih odnosov z Avstrijo nikdar ni pogojevala z vprašanjem položaja slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem, čeprav je jasno, da tega vprašanja ni mogoče iztrgati iz celote odnosov. Mnogi vsem dobro znani dogodki zadnjih let, posebej pa dogodki v poslednjem času ponovno dokazujejo, da za manj ugoden razvoj medsebojnih stikov ni iskati krivde v upravičenih zahtevah manjšin in njunem boju zanje, še manj pa v konsekventnih prizadevanjih SFRJ, da se izpolni avstrijska državna pogodba.

„Prav v zadnjih mesecih" je opozoril govornik, „smo bili priče oživljanju sil preteklosti, kot se kažejo v nacističnih izpadih hitlerjancev v Hitlerjevem rojstnem kraju z revanšistično maketo velikega nemškega Reicha, dalje v izpadih sudetskih Nemcev, Kočevarjev, ustašev, kozaških kvislingov, pripadnikov SS enot, v kampanjah Heimatdiensta in nacističnih akademikov, torej manifestacijah, ki so v očitnem nasprotju z obvezami Avstrije, izhajajočimi iz državne pogodbe in katerih se praviloma udeležujejo uradni predstavniki oblasti. Ob takšnem rovarjenju večno včerajšnjih sil pa sta značilni in ga tudi omogočata nacionalna nestrpnost in slep antikomunizem v mnogih političnih, družbenih in državnih strukturah Avstrije, ki seveda nista združljiva z novimi odnosi medsebojnega sodelovanja v Evropi, katerih izraz je med drugim tudi sklepna listina konference v Helsinkih."

Tu leže glavni vzroki, da se odnosi z Avstrijo ne razvijajo in ne morejo razvijati v željenem obsegu in v potrebnem medsebojnem zaupanju, je dejal predsednik Kraigher. Ko je opozoril na najnovejši razvoj manjšinskega vprašanja in poudaril, da je ob tem razumljivo, da manjšine nadaljujejo boj za svoje pravice, je nadaljeval:

„Razumljivo je, da tudi Jugoslavija kot podpisnica avstrijske državne pogodbe ni mogla in ne more mirno mimo te ponovne kršitve mednarodnih obveznosti Avstrije. Znano je, da je avstrijska vlada manjšini vsiljene ukrepe prvotno tolmačila kot nekakšno vzorno rešitev, ki naj bi celo presegala obveznosti državne pogodbe. Sedaj ponovno slišimo izjave, da gre za minimalno rešitev in tudi negativne ocene posledic tristrankarskega sporazuma glede odnosov z manjšinama. Te izjave seveda ničesar ne spreminjajo na dejanskem položaju manjšin, ustvarjenim z vsiljenimi zakoni in ukrepi, ki kršijo določila državne pogodbe in kažejo, kako je izpolnjevanje mednarodnih obveznosti v Avstriji glede položaja manjšin in s tem tudi odnosi z Jugoslavijo predvsem predmet igre različnih trenutnih interesov političnih strank in kako je podrejeno boju za spreminjanje odnosa sil med temi strankami."

Ob koncu svojih izvajanj je predsednik predsedstva SR Slovenije izrazil upanje, da bodo odgovorni avstrijski dejavniki spoznali, da je sedanja politika diktata manjšinam nerealna in brezperspektivna in da tako popuščanje velikonemškemu nacionalizmu in oživljanje nacizma kot povsod v Evropi presežen slepi antikomunizem, ne kalijo samo odnosov z Jugoslavijo, ampak gredo tudi na škodo avstrijskih demokratičnih sil in položaja Avstrije v mednarodnih odnosih.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA ZSO:

Podlaga za rešitev je samo državna pogodba

Izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na svoji seji dne 21. julija 1977 obravnaval vrsto vprašanj slovenske narodnostne skupnosti.

Med drugim je razpravljal o vprašanjih šolstva in pri tem ugotovil, da trenutni položaj nikakor ne odgovarja potrebam manjšine, zlasti pa sedanja ureditev na področju otroškega varstva in predšolske vzgoje sploh ne upošteva teženj koroških Slovencev. Ugotovljeno je bilo, da bo na tem področju potrebnega še veliko dela, pa tudi odpora proti prizadevanjem, ki stremijo za tem, da bi dvojezično šolstvo na Koroškem še bolj okrnili.

Odbor se je seznanil z vsebino odgovora urada zveznega kancleria na vlogo ZSO glede posebnih slovenskih oddaj v ORF ter glede obratovanja oddajnika RTV Ljubljana na Peči; poudarjeno je bilo, da odgovor nikakor ni zadovoljiv in da posameznih vprašanj sploh ne upošteva.

Predvsem pa se je odbor bavil tudi z odgovorom zveznega kancleria dr. Kreiskega na skupno vlogo obeh osrednjih slovenskih organizacij glede odredb k zakonu o narodnih skupinah ter je ugotovil, da tudi ta „odgovor" ne more zadovoljiti, ker ne daje odgovora na nobeno v vlogi izraženo stališče, marveč se omejuje le na splošne ugotovitve. Vsekakor pa je zanimivo, da zvezni kancler državno pogodbo očitno le še ne smatra za izpolnjeno, saj pravi, da bi zakon o narodnih skupinah kot celota „lahko bil izhodišče za zadovoljivo rešitev manjšinskega vprašanja".

Podobno stališče je zastopal zvezni kancler tudi v oddaji TV, kjer je menil, da bo sedanja „kompromisna rešitev" (izrecno jo je označil za minimalno — op. ured.) v pomoč pri izpolnitvi obveznosti iz državne pogodbe. Temu povsem nasprotne pa so bile izjave koroških deželnih politikov, ki so zakon o narodnih skupinah označili za optimalno rešitev in je zlasti deželni glavar Wagner decidirano izjavil, da z ozirom na izpolnitev državne pogodbe s predstavniki manjšine ne more več biti nobenih pogajanj.

Izvršni odbor ZSO je v tej zvezi poudaril, da na podlagi zakona o narodnih skupinah pogajanja res niso možna, pač pa bi bilo v interesu manjšine, da bi dosegli skupno rešitev na osnovi državne pogodbe.

Smrt velikega revolucionarja

V Beogradu je za srčno kapjo umrl narodni heroj in junak socialističnega dela Dušan Petrovič-Šane, predsednik zvezne konference SZDL Jugoslavije in član predsedstva CK ZKJ.

Njegova smrt pomeni težko izgubo za vso Jugoslavijo, saj je pokojni z veliko prizadevnostjo opravljal številne odgovorne funkcije. S svojo dolgoletno revolucionarno dejavnostjo je tako pred vojno kot tudi med narodnoosvobodilnim bojem, v povojni graditvi in sodobnem razvoju socialistične samoupravne jugoslovanske skupnosti prispeval velik in trajen delež k boju delavskega razreda, h krepitvi bratstva in enotnosti, k uveljavljanju enakopravnosti vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Za ta ogromni prispevek je prejel vrsto najvišjih priznanj in odlikovanj. Vidno spoštovanje in iskreno hvaležnost pa je izražalo tudi poslednje slovo, ko so se vodilni predstavniki iz vseh republik poslovili od svojega soborca in sodelavca, ki je bil z najvišjimi državnimi in vojaškimi častmi pokopan v rojstni Banji blizu Arandjelovca.

Protestna demonstracija

ki so jo za nedeljo 31. julija pripravljali krajevni odbor Zveze slovenske mladine in slovenski občinski odborniki v Škocijanu, je bila

odpovedana

zaradi smrti škocijanskega župnika Kogleka, katerega pogreb bo v soboto 30. julija ob 10.30 uri.

Prepad se veča

Prepad med bogatim in nerazvitim torej siromašnim svetom oziroma svetom v razvoju se še veča. Skupni dolg tako imenovanega tretjega sveta oziroma sveta v razvoju je konec lanskega leta znašal že 240 milijard dolarjev. Seveda ne smemo sem, med zadolžene dežele tretjega sveta, prišteti tistih dežel tretjega sveta, ki izvažajo petrolej, saj je znano, da državam izvoznicam petroleja „črno zlato" prinaša na leto od 60 do 70 milijard dolarjev.

Gornje podatke je objavila ustanova Združenih narodov, ki skrbi za ekonomski razvoj v svetu.

Ti podatki govore, da se v tretjem svetu naglo večajo dolgovi zasebnega značaja, kajti leta 1970 je odpadlo na zaseben dolg 8 odstotkov vseh dolgov, pet let pozneje pa se je ta dolg dvignil na 22 odstotkov. Bančni krediti v teh deželah so se v samih dveh letih od začetka 1976 dvignili s 57 na 75 milijard. Razmere so še najhujše v najmanj razvitem svetu, v deželah z letnim dohodkom od 300 do 800 dolarjev na prebivalca, na katere odpade kar 30 odstotkov vseh teh dolgov, to se pravi nič manj kot 80 milijard dolarjev.

Kako avstrijska je Avstrija?

Čeprav je to vprašanje morda malo čudno, pa je le upravičeno in ga znani dunajski tednik Profil tudi zastavlja, ko na vrsti konkretnih primerov prihaja do zaključka, da je ZR Nemčija „neuradno anektirala" Avstrijo, čeprav avstrijska državna pogodba kakršen koli „Anschluß" izrecno prepoveduje. V podkrepitev svoje ugotovitve navaja Profil med drugim tudi naslednje podatke.

V globalni vsoti tujega kapitala v Avstriji, ki znaša 27 milijard šilingov, je Zahodna Nemčija uradno udeležena s 5,5 milijarde, po „utemeljenih domnevah" pa s 7, če že ne z okoli 10 milijardami. V zadnjih dvajsetih letih so v Avstriji ustanovili 2.700 zahodnonemških firm z 263.000 zaposlenimi. Najmanj 10.000 do 12.000 hektarjev zemlje v Avstriji, kolikor je je v rokah tujcev, posedujejo Nemci. Tretjino vseh potniških avtomobilov z avstrijsko registracijo so izdelali v Zahodni Nemčiji. Okoli 40 odstotkov vsega avstrijskega izvoza gre v Zahodno Nemčijo; Avstrijo vsako leto obišče več zahodnih Nemcev, kolikor ima Avstrija sploh prebivalcev — namreč 7,4 milijona, ki prinesejo 5,1 milijarde šilingov na leto, t o so dobre tri četrtine celotnega deviznega priliva iz turizma.

Profil se sprašuje, „v kolikšni meri je Avstrija nemška", in daje tehten odgovor s podatki, da je na primer ponekod na Tirolskem že več zahodnonemških prebivalcev kot avstrijskih: v 23 občinah je 85 odstotkov prebivalcev priseljenih ali lastnikov iz Zahodne Nemčije. Podobne primere je najti tudi v drugih avstrijskih deželah — na Zgornjem Avstrijskem, na Solnograškem, na Predarlskem. Pa tudi na Koroškem gre razvoj v tej smeri. Samo v letih od 1967 do 1972 je bilo na Koroškem od skupaj 1459 zemljišč, prodanih tujcem, 1291 v zahodnonemških rokah. (V južnih predelih dežele ima ta „razprodaja" seveda tudi še svoj narodno-politični namen, saj se s tem umetno in načrtno spreminja etnični sestav na škodo avtohtonega slovenskega prebivalstva!)

Poleg navedene gospodarske infiltracije pa navaja Profil tudi še drugo plat tega razvoja, ki bi ga lahko imenovali duhovno infiltriranje. Tako med drugim navaja, da zahodni predeli Avstrije že leta sprejemajo skoraj izključno le zahodnonemški televizijski program, v programu avstrijske televizije prevladujejo zahodnonemške nadaljevanke, zahodnonemški ilustrirani tedniki imajo monopol v Avstriji, avstrijski pisatelji in drugi umetniki se „uveljavljajo" prek Nemčije itd.

Takih in podobnih primerov pa bi lahko navajali še in še, tako da je res upravičeno vprašanje, kako avstrijska je sploh še Avstrija?

V „PRAVNI DRŽAVI" AVSTRIJI:

Slovenci pred sodiščem

nemški nacionalisti pa lahko nekaznovano kršijo zakone

Skupino selskih Slovencev, ki so proti diskriminacijskemu preštevanju 14. novembra 1976 protestirali s tem, da so z volišča odnesli skrinjico z glasovnicami, bodo sedaj postavili pred sodišče. Obravnava se bo začela 19. avgusta pred dunajskim deželnim sodiščem, kajti vrhovno sodišče je ugodilo zahtevi obtožencev, ki so terjali, da se proces preloži izven Koroške. V svojem zagovoru pa so se obtoženi Marjan, Nante in Peter Olip ter Florjan Jug sklicevali tudi na § 10 kazenskega zakona, po katerem je nedolžen tisti, ki zagreši sicer kaznivo dejanje, da bi s tem od sebe ali od koga drugega odvrnil neposredno pomembno škodo.

Vrhovno sodišče je zdaj odločilo tudi glede preložitve procesa proti osrednjemu tajniku NSKS Filipu Waraschu, ki je — kakor znano — na podlagi precej dvomljivih in osporavanih izpovedi obtožen, da je nekega Güttlerja skušal nagovoriti k bombnemu atentatu v Celovcu. Proces proti Waraschu bo pred deželnim sodiščem v Salzburgu, kjer se bo moral zagovarjati tudi Štefan Petjak, ki je obtožen, da je na javna poslopja pisal gesla z opozorili na neizpolnjeni člen 7 državne pogodbe. Kdaj bo obravnava v Salzburgu, doslej še ni bilo objavljeno.

●

Ne da bi formalnopravno ocenjevali težo „zločinov", ki so jih obtoženi Slovenci, pa njihovo sodnijsko zasledovanje vsekakor razgalja lepo fasado, za katero se skriva Avstrija kot „pravna država". Vsem avstrijskim državljanom ne glede na spol, narodnost, jezik ali politično prepričanje je ustavno zajamčena enakost pred zakonom. To ustavno načelo pa najbolj kršijo prav tisti, ki bi bili prvi poklicani, da ga ščitijo — namreč država in njeni organi ter oblasti.

Slovenci bodo postavljeni pred sodišče in jim v primeru obsodbe grozijo občutne kazni. Oblasti se pri tem sklicujejo na zakone in na pravno ureditev. Toda iste avstrijske oblasti, ki z vso ostrino svojih formalnopravnih možnosti zasledujejo koroške Slovence, kažejo naravnost izzivalno strpnost napram nemškim nacionalistom, ki zato lahko nemoteno kršijo zakone, ne da bi jih kdo klical na odgovornost. Primer „Tafelstürmerjev" je sicer posebno kričeč, vendar nikakor ni edini; v zadnjih letih se je nabrala že dolga vrsta izrazitih primerov dvojne mere in dvovrstne pravice. Za ene vsa strogost pravnega reda, za drugega popolna svoboda kršenja zakonov — tako izgleda v Avstriji ustavno zagotovljena enakost pred zakonom.

Ustavnega načela enakosti pred zakonom pa ne kršijo le oblasti, marveč ga krši tudi država s svojimi najvišjimi organi. Vzemimo samo zakon o narodnih skupinah in izvedbene odredbe: z njimi smo bili koroški Slovenci samovoljno in v kričečem nasprotju z državno pogodbo razdrobljeni na najmanj osem različnih kategorij. Medtem ko člen 7 državne pogodbe vsem Slovencem brez vsake razlike in ne glede na število ali odstotke na celotnem njihovem naselitvenem ozemlju zagotavlja enake pravice, je Avstrija zdaj s svojimi ukrepi glede teh pravic „ustvarila" v svetu res edinstven primer uradnega kršenja ustave in mednarodne pogodbe.

Država, ki sama tako flagrantno krši svojo lastno ustavo in tako neodgovorno prezira svoje pogodbene obveznosti, nima nobene pravice sklicevati se na pravno ureditev. Kajti to pravno ureditev sama najbolj brezobzirno tepta, ko uveljavlja načelo dvojne mere: na eni strani dopušča, da nemški nacionalisti nekaznovano kršijo veljavne zakone in ustavo, po drugi strani pa sodnijsko zasleduje Slovence samo zato, ker opozarjajo na neizpolnjeno državno pogodbo in zahtevajo uresničitev pravic, zagotovljenih s tem mednarodnim dokumentom.

Proti takemu ravnanju koroški Slovenci najostreje protestiramo, ker vidimo v njem brutalen napad na vso našo narodnostno skupnost ter poskus, naš upravičeni boj, zasnovan na mednarodni pogodbi, prikazati kot zločinsko dejavnost.

Obisk iz Amerike

Sedanji boj koroških Slovencev za narodnostne pravice in s tem za obstanek na domači zemlji z velikim zanimanjem in prizadetostjo spremljajo tudi rojaki v Kanadi in Združenih državah Amerike. To zanimanje pa se je še posebej poživilo med letošnjim gostovanjem pevsko-godbenega ansambla SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni, ki je v besedi, pesmi in glasbi ponesel med kanadske in ameriške Slovence vest o življenju in boju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Pred nedavnim so — kakor smo poročali v prejšnji številki našega lista — naše kraje in ljudi obiskali predstavniki kanadskih Slovencev. Prejšnji teden, 20. julija 1977, pa je svoj letni dopust, ki ga je preživel v Sloveniji, izkoristil za obisk na Koroškem tudi tajnik Slovenske

narodne podporne jednote v ZDA Edvard Hribar. Na Koroško je prispel s soprogo Janino, ki je poljskega rodu in se prav tako živo zanima za usodo koroških Slovencev; spremljal pa ju je tajnik komisije za manjšinska vprašanja pri SZDL Slovenije Danilo Türk.

V raznih krajih južne Koroške so se gostje v pogovoru z domačini in funkcionarji slovenskih organizacij podrobno spoznali s problematiko koroških Slovencev; pri tem so zlasti tudi videli, kako krivični so zadnji ukrepi avstrijske vlade, ki glede priznanja pravic koroške Slovence delijo na celo vrsto kategorij ter jih zožujejo na nekaj rezervatov. Svoje bivanje na Koroškem pa so gostje zaključili z obiskom na sedežu ZSO v Celovcu, kjer jih je pozdravil tajnik dipl. inž. Feliks Wieser z nekaterimi člani izvršnega odbora.

Kakor ob lanskem obisku že predsednik SNPJ Frank Groser in podpredsednik John Babec, tako je tokrat tudi tajnik Edvard Hribar naglasil veliko zanimanje rojakov v Ameriki za položaj koroških Slovencev ter zagotovil, da bodo po svojih močeh nudili podporo pravičnemu boju za ohranitev slovenstva na Koroškem.

Pereča vprašanja

na šolskem področju

Osrednji organizaciji koroških Slovencev sta v zadnjih dneh poslali pristojnim forumom v deželi in državi vrsto vlog, kjer zavzemata stališče k raznim perečim vprašanjem na področju šolstva ter podpirata tozadevna prizadevanja prebivalstva prizadetih krajev.

Tako sta v pismu, ki sta ga naslovila na šolski oddelek pri uradu koroške deželne vlade, ZSO in NSKS v polni meri podprla zahteve slovenskega prebivalstva na Radišah, ki se upravičeno bori proti nameravani ukinitvi drugega razreda radiške ljudske šole. „V postopnem slabšanju strukture podeželja, kjer prebiva slovensko prebivalstvo, vidimo načrtno in zavestno krčenje pravic slovenske manjšine na Koroškem, ki izvirajo iz člena 7 avstrijske državne pogodbe," je rečeno v pismu, v katerem se osrednji organizaciji pridružujeta zahtevi slovenskega prebivalstva na Radišah, da mora tamkajšnja ljudska šola ostati na dosedanji stopnji organiziranosti, kar pomni, da drugi razred ne sme biti ukinjen.

Prav tako ZSO in NSKS podpirata protest slovenskega prebivalstva v Slovenjem Plajberku proti nameravani ukinitvi tamkajšnje ljudske šole. V pismu, ki sta ga poslali mestni občini Borovlje, osrednji slovenski organizaciji poudarjata, da se z administrativnimi ukrepi ne smejo krčiti tiste pravice, ki jih je slovenska manjšina na Koroškem dobila z državno pogodbo. „Postopno in načrtno zoževanje razvojnih možnosti pripadnikov manjšine nikakor ne odgovarja tolikokrat citiranemu pospeševanju slovenske manjšine na Koroškem," pravita ZSO in NSKS in zato zahtevata, „da se v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe ustvarijo pogoji, ki bodo jamčili, da bodo vsi pripadniki slovenske narodne manjšine lahko deležni osnovnega pouka v materinščini".

V smer izboljšanja dvojezičnega pouka gre zahteva po znižanju predpisanega števila učencev v razredih z dvojezičnim poukom in oddelčnim poukom. Na podlagi večkratnih zahtev staršev in učiteljev ZSO in NSKS tozadevno predlagata, da se za merilo pri dvojezičnih razredih vzame število učencev, ki je predvideno za razrede na posebnih šolah.

V zvezi s poskusnim uvajanjem pouka angleščine na ljudskih šolah sta osrednji organizaciji koroških Slovencev dali pobudo, da bi na ljudskih šolah, za katere velja manjšinski šolski zakon za Koroško, uvedli slovenščino kot tuj jezik za tiste otroke, ki doslej niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku. „To bi bil neposreden prispevek k sporazumevanju med obema narodoma v deželi, ki ga jamči zlasti znanje jezika", ugotavljata ZSO in NSKS v pismu, poslanem zveznemu ministrstvu za pouk in umetnost. Vsekakor pa bi morali pri uvajanju pouka angleščine zagotoviti, da bi se tega pouka lahko udeležili tudi tisti učenci, ki so prijavljeni k dvojezičnemu, to je nemško-slovenskemu pouku (po dosedanjih predpisih to namreč ni mogoče in so otroci, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, pravzaprav prikrajšani za možnost učenja angleščine — op. ured.). ZSO in NSKS še predlagata, da bi pouk slovenščine kot tujega jezika poskusno uvedli morda tudi na posameznih šolah izven območja manjšinskega šolskega zakona.

Končno sta ZSO in NSKS v pismu, poslanem zveznemu ministrstvu za pouk in umetnost, podprli še prošnjo šolskega lista „Mladi rod". Pri tem sta se osrednji organizaciji zavzeli za to, da bi „Mladi rod" ponovno uvrstili v akcijo šolskih knjig za vse razrede ljudskih in glavnih šol in drugih učnih zavodov na območju manjšinskega šolstva.

Člen 7 je sad

našega boja proti fašizmu

Med prireditvami, ki so ob dnevu vstaje slovenskega naroda zajele vso Slovenijo, je bila posebno pomembna tudi proslava na Ravnah na Koroškem, kjer so borci železarji odkrili spomenik borcem in žrtvam fašizma iz druge svetovne vojne. Slovesnosti so se udeležili številni častni gostje, med katerimi je bil tudi predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ki je s tem opozoril na tesno povezanost koroških Slovencev tu in onstran meje tako v letih skupnega boja proti fašizmu, kakor tudi v povojni dobi in zlasti danes, ko ves slovenski narod živo spremlja in podpira borbo rojakov v zamejstvu, ki se morajo še danes bojevati za uveljavitev pravic, zajamčenih v členu 7, ki je sad protifašističnega boja.

Na to dejstvo je opozoril tovariš Gašper tudi v kratkem nagovoru, ko je med drugim naglasil: „Naš boj za pravice koroških Slovencev traja že dolga stoletja. S 7. členom avstrijske državne pogodbe pa je ta boj pridobil veliko tudi pri svoji vsebini. Boj je postal dediščina tradicije narodnoosvobodilnega boja, kot je člen 7 tudi sad težkega oboroženega boja proti Hitlerjevi Nemčiji med drugo svetovno vojno." Danes, ko vodimo koroški Slovenci idejno bitko proti nemški nacionalistični ideologiji, se srečujemo s tistimi, ki hočejo za vsako ceno zatreti naše pravice, je dejal predsednik ZKP. Opozoril je, da smo trenutno dobili na majhnih otokih nekaj dvojezičnih napisov slovenskih krajev. Toda koroški Slovenci se prav dobro zavedamo, da bodo morali dvojezični napisi stati tudi tam, kjer jih danes še ni — na celotnem ozemlju naše avtohtone naselitve. „Kot vaše ravensko jeklo, ki nastaja z ljubeznijo in znojem in ki je plemenito in odporno," je poudaril tovariš Gašper, „tako smo tudi koroški Slovenci postali jekleni in odporni v svojem pravičnem boju za naše pravice."

Zadnjo nedeljo pa je bil v Bazovici pri Trstu partizanski tabor, na katerem se je zbralo na tisoče italijanskih in slovenskih antifašistov z obeh strani meje. Udeležencem zbora sta govorila predsednik vsedržavnega združenja italijanskih partizanov Arrigo Boldrini in predsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije narodni heroj Janko Rudolf.

Veličastno zborovanje je izzvenelo v odločno obsodbo poskusov oživljanja fašizma po svetu, proti ustvarjanju napetosti, za svobodo in demokratični razvoj. Oba govornika sta opozorila na skupno borbo proti nacizmu ter poudarila, da skupni grobovi padlih borcev obeh narodnosti pričajo o tem, kako trdna je bila vez, ki se je porodila iz skupne borbe proti nacizmu — za svobodo, demokracije in mir v svetu. Medtem ko sta Italija in Jugoslavija v tem duhu tudi uredili vsa sporna vprašanja, pa imamo — kakor je dejal predsednik Janko Rudolf — „na Koroškem opravka s povampirjenimi ostanki nacizma in velikonemškega šovinizma", kar dokazujejo tudi atentati na spomenike, postavljene partizanskim borcem za svobodo in s tem tudi za demokratično Avstrijo.

Beograjske priprave za Beograd

Na sedanjem pripravljalnem sestanku v Beogradu, kjer zglajujejo pot jesenskemu delu konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, ki bo v Beogradu, so predstavniki 33 evropskih držav ter Kanade in Amerike v dosedanjih šestih tednih obravnavali že dolgo vrsto vprašanj, ki so za zunanjega opazovalca precej formalistična, v resnici pa je z njimi povezana in zato od njih odvisna celotna problematika nadaljnjega razvoja, ki so mu bili položeni temelji pred dvemi leti v Helsinkih.

Vzroke, da beograjske priprave za Beograd ne potekajo hitreje, je iskati v dejstvu, da je treba najti skupno govorico kljub zelo različnim stališčem, ki jih predvsem zastopajo zaprte vojaško-politične grupacije. Pomemben prispevek za premostitev tovrstnih težav je dala skupina devetih nevtralnih in neuvrščenih držav, med katerimi sta tudi Avstrija in Jugoslavija. Sredi tega meseca je namreč ta skupina posredovala predlog, ki obsega podrobno izdelan „vozni red" za jesensko zasedanje: dnevni red, modalitete zasedanja ter koledar plenarnih zasedanj in sej delovnih teles.

Velik del tega predloga so osvojile tudi ostale delegacije, štiri vprašanja — ki so vendar zelo pomembna — pa so bila še odprta v začetku tega tedna, ko so se delegacije sestale že na štirideseti plenarni seji. Rešitve, ki jih bodo našli za ta vprašanja, bodo v znatni meri vplivale na potek in vsebino razprave na jesenskem sestanku. Gre namreč

- za način poteka razprave o uresničevanju helsinških sklepov v zadnjih dveh letih ter dogovor o novih ukrepih za hitrejše in bolj vsestransko izvajanje vseh delov te „evropske listine";
- za določitev razporeda dela plenarnih sej in delovnih teles (pet komisij), pri čemer je zelo sporno število ur razprave v plenumu in sejah komisij;
- za kontinuiteto konference o varnosti in sodelovanju v Evropi po beograjskem sestanku, torej tudi dogovor o datumu in kraju naslednjega sestanka;
- za trajanje zaključnega dela beograjskega sestanka, ki naj bi se po predlogu deveterice nevtralnih in neuvrščenih držav začel 27. septembra in bi trajal do 15. decembra 1977.

Sicer pa bodo na jesenskem sestanku v Beogradu razpravljali o naslednjih vprašanjih: varnost v Evropi; sodelovanje na gospodarskem, znanstvenem in tehničnem področju ter na področju človekovega okolja; varnost in sodelovanje v Sredozemlju; sodelovanje na humanitarnem in drugih področjih ter kontinuiteta evropske konference.

Kjer je enakopravnost
dejansko uresničena v vsakdanji praksi

V uresničevanju dejanske enakopravnosti narodov in narodnosti v Jugoslaviji nenehno beležijo nove uspehe. Značilen primer je Vojvodina, kjer živi dva milijona ljudi, ki pripadajo različnim narodnostim. Da bi njihovo enakopravnost uresničili čim bolj dosledno, so doslej sprejeli že več kot dvajset zakonov, ki vsebujejo določila, ki po črki in duhu jamčijo in uresničujejo enakopravnost vseh narodnosti in njihovih jezikov ter pisav. Poleg tega pa so za praktično izvajanje zakonskih določil posamezne občine sprejele ustrezne statute, tako da je enakopravnost v tej večnarodnostni družbi vsakdanja resničnost.

V vseh 44 vojvodinskih občinah imajo pripadniki različnih narodnosti s statutom zagotovljeno enkapravnost svojih jezikov, in sicer srbohrvaščine, madžarščine, slovaščine, romunščine in ruščine. Tako je v 21 občinah zagotovljena enakopravnost dveh jezikov, v 12 občinah trije jeziki in v 7 občinah celo pet jezikov. Pa tudi v tistih štirih občinah, kjer je s statutom določen le srbohrvaški uradni jezik, so v praksi začeli uvajati večjezičnost, pri čemer upoštevajo spremembe, ki jih povzroča migracija in imigracija. V tej zvezi sta posebno zanimiv primer občini Pančevo in Bela crkva, kjer so s statutom uzakonili enakopravnost tudi makedonskega in češkega jezika, čeprav po ustavi avtonomne pokrajine Vojvodine ta dva jezika še nista bila uvrščena med enakopravne uradne jezike.

Pri tem pa se enakopravnost ne omejuje na uporabo jezikov in pisav v šolstvu in vzgoji ter v tisku, ali na medsebojne stike med občani različnih narodnosti ter njihove stike z organizacijami in ustanovami, marveč se enakopravnost razume kot neločljiv element enakopravnega vključevanja pripadnikov vseh narodnosti na vseh področjih samoupravljanja in družbenopolitičnega življenja. Enakopravnost glede jezikov so dosegli tudi v pravosodnih ustanovah in je po uradnih in drugih delovnih mestih povsod zaposlenih več ljudi, ki govorijo po nekaj jezikov narodov in narodnosti, katerim pripadajo tamkajšnji občani.

Odraz uresničene enakopravnosti vseh narodnosti pa je tudi sestav skupščine SAP Vojvodine, ki je v popolnem skladju s podobo vojvodinskega prebivalstva. Med 245 delegati je 133 Srbov, 55 Madžarov, 13 Hrvatov, 12 Slovakov, 8 Črnogorcev, 7 Romunov, 5 Rusinov, 2 Makedonca in 1 Musliman. Podobno ogledalo dejanske enakopravnosti pa so tudi občinske skupščine, kjer je med skupno 4000 delegati 2681 Srbov, 1100 Madžarov, 253 Hrvatov, 216 Slovakov, 145 Črnogorcev, 124 Romunov in 63 Rusinov.

Mladina se seznanja
s problematiko narodnostno mešanega področja

V času od 11. do 18. julija so se v Dobrovniku pri Lendavi v Prekmurju zbrali mladi raziskovalci na 6. mladinskem raziskovalnem taboru. Poleg srednješolcev iz Slovenije so bili zastopani tudi slovenski mladinci iz zamejstva, trije iz Italije in štirje s Koroškega v spremstvu prof. Tehovnika. Tabor je organiziral geografski inštitut ljubljanske univerze pod vodstvom dr. Vladimira Klemenčiča v okviru gibanja „znanost mladini".

Kot vsi dosedanji tabori, je bil tudi letošnji na narodnostno mešanem ozemlju, kjer prebivajo Slovenci in Madžari. Namen mladih raziskovalcev je, z znanstvenimi metodami, s kartiranjem, anketami in s stiki z ljudmi raziskati to malo razvito obmejno in narodnostno mešano območje Slovenije. Zanima jih socialna sestava prebivalstva, izraba zemlje, struktura gospodinjstev, vpliv bližnje industrije na socialno-etnične vezi prebivalstva, vprašanje začasnih delavcev v tujini itd. Rezultate teh raziskav je mogoče praktično uporabiti pri reševanju problemov tega gospodarsko manj razvitega območja. Poleg tega se mladi spoznavajo tudi s problemi narodnostne zaščite madžarskega prebivalstva in nasploh z vprašanjem manjšin.

Že prvi dan je udeležencem tabora splošno o vprašanju narodnostnih manjšin in o položaju slovenske manjšine v Italiji predaval ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu dr. Karel Šiškovič. Taborniki pa so povabili medse tudi referenta s Koroškega, predsednika Zveze slovenske mladine Teodorja Domeja, da bi jih seznanil z aktualnim položajem Slovencev na Koroškem. Naravno se je v teku seminarja ponudila priložnost za primerjavo razvojnega stanja na področju manjšinskih pravic pri narodnostnih skupnostih v mejah Avstrije, Italije in Slovenije. Ko je dr. Klemenčič primerjal položaj slovenskih manjšin, je dejal, da imajo beneški Slovenci sicer manj pravic kot Slovenci na Koroškem, imajo jih pa več kot včeraj, dočim se pa Slovencem na Koroškem manjšinske pravice krčijo.

Velik pomen imajo tabori s tako vsebino kot ta v Prekmurju zato, ker dobijo udeleženci neposreden vtis o življenju na narodno mešanem področju. Tudi koroški gimnazijci so spoznali, da med pripadniki različnih narodnosti lahko vlada zgledno sožitje. Seveda so spoznali tudi različne znanstvene metode, ki jih bodo lahko s pridom uporabili pri nadaljnjem študiju in pri ocenjevanju narodnostnih in gospodarskih problemov Slovencev na Koroškem. Zelo primerno bi bilo, da podoben raziskovalni tabor, pri katerem bi sodelovali tudi mladi iz Slovenije in mladi Slovenci iz Italije, organiziramo tudi kdaj pri nas na Koroškem.

SINDOK - naša vez
z domačo in mednarodno javnostjo

Pred nedavnim je začel v Celovcu delovati Slovenski informacijski in dokumentacijski center (SINDOK). Naloga centra, ki je stopil v življenje kot pomožna služba Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, je predvsem v tem, da neposredno iz slovenskih virov obvešča avstrijsko in mednarodno javnost o aktualnih problemih in dogodkih, ki so povezani s položajem in življenjem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Taka vez z domačo in mednarodno javnostjo je še zlasti potrebna v današnjem trenutku, ko si uradni predstavniki dežele in države skupaj s pretežno večino javnih občil večinskega naroda prizadevajo, da bi sedanjo ureditev manjšinskega vprašanja na podlagi zakona o narodnih skupinah in izvedbenih odredb prikazali kot dokončno izpolnitev člena 7 in smo zato prisiljeni, da v nasprotju s temi enostranskimi manipulacijami opozorimo na resnično stanje našega vprašanja.

Nagrade vstaje slovenskega naroda

V počastitev dneva vstaje slovenskega naroda so prejšnji teden na slavnostni seji republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije podelili letošnje nagrade vstaje slovenskega naroda. Predsednik Janko Rudolf je v svojem govoru označil pomen oborožene vstaje proti fašizmu ter naglasil, da je narodnoosvobodilni boj tisti temeljni kamen, na katerem so jugoslovanski narodi gradili in še gradijo bratstvo in enotnost, in je tisti kapital, ki Jugoslavijo odlično predstavlja v svetu.

Letošnje nagrade vstaje slovenskega naroda so prejeli skladatelj in zborovodja Radovan Gobec za kantato „Splavarji na ognjeni reki", slikar in grafik Dore Klemenčič-Maj za življenjsko delo, Jože Krall za trilogijo „Partizanske tiskarne na Slovenskem", Milan Ževart za monografijo „Narodnoosvobodilni boj v Šaleški dolini" ter skupina znanstvenikov (Zdravko Klanjšček, Tone Ferenc, Ivan Ferlež, Jože Novak, Miroslav Stepančič, Miroslav Stiplovšek, Metod Mikuž in Alenka Nedog) za monografijo „Narodnoosvobodilni boj na Slovenskem 1941—1945".

Med letošnjimi nagrajenci je torej tudi naš ožji rojak — Radovan Gobec, ki je po materi doma iz Šmihela pri Pliberku. Že vsa povojna leta ga poznamo in cenimo kot učitelja in velikega prijatelja naših pevskih zborov. Prav tako smo ga spoznali kot dirigenta Partizanskega invalidskega pevskega zbora iz Ljubljane. Sicer pa obsega njegov skladateljski opus več kot sto pesmi za pevske zbore, 14 simfoničnih in vokalno instrumentalnih del z revolucionarno tematiko in tematiko iz narodnoosvobodilnega boja ter vrsto drugih glasbenih stvaritev. S partizanskim zborom ki ga vodi že 24 let, je posnel 13 gramofonskih plošč in opravil nad 1000 nastopov po Jugoslaviji in izven njenih meja.

Radovanu Gobcu, ki kot skladatelj, dirigent in organizator sodi med najplodnejše ustvarjalce in najagilnejše dejavnike pri ohranjevanju tradicije NOB na področju glasbe, k nagradi vstaje iskreno čestitamo!

Dnevi avstrijskega filma

Na področju avstrijskega filma zdaj že dokaj let ni bilo zabeleženih večjih uspehov, tako da tovrstna dejavnost v naši državi v glavnem „živi" le od nekdanje tradicije. Vendar si filmski delavci prizadevajo, da bi tudi na tem področju napravili korak naprej in se spet uveljavili tudi v mednarodnem svetu.

V okvir teh prizadevanj sodijo tudi načrti za organizacijo dnevov avstrijskega filma, ki bodo od 29. septembra do 2. oktobra tega leta v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Prireditelj bo sindikat filmskih delavcev Avstrije, ki se je osnoval na Dunaju. Krog ljudi, ki so se povezali v tem sindikatu, je že lani v takoimenovanem „celovškem manifestu" izpovedal, da je film kot najmodernejši medij industrijske družbe „prvenstvena kulturnopolitična, socialnopolitična in gospodarskopolitična naloga"; zato je film zadeva javnega zanimanja in mora biti deležen javne podpore.

Dnevi avstrijskega filma v Vrbi so zamišljeni kot informacijski in diskusijski forum, kjer bi se izoblikovala nova stališča vseh, ki so odgovorni za film v naši državi. Predvajali bodo vse tiste filme, ki so nastali od leta 1974 naprej, odkar obstoja pri ministrstvu za pouk in umetnost poseben filmski sosvet, ki je v tem času prispeval k izdelavi kakih 40 kratkih, dokumentarnih in eksperimentalnih filmov; nadalje bodo prikazani filmi, ki so neodvisno nastali po letu 1975, in končno bo na sporedu še izbor produkcij ORF. Na nekdanje tradicije bo spominjala retrospektiva z naslovom „Film in družba v Avstriji v dvajsetih letih". O vprašanjih filma in filmske politike pa bodo tekle razprave na podijskih pogovorih in polnočnih omizjih, kjer bodo domači in tuji filmski ustvarjalci, novinarji in drugi strokovnjaki konfrontirani z obsežnim pregledom trenutnega stanja avstrijskega filma.

PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISMA BRALCEV — PISA

Zum Volksgruppengesetz:

Gute Kärntner – schlechte Kärntner?

„. . . daß derjenige ein schlechter Kärntner ist und es mit seinem Land nicht gut meinen kann, der sich hier unbelehrbar und unversöhnlich zeigt" heißt es im Aufruf der drei Landesparteiobmänner in der „Kärntner Landeszeitung" vom 30. 6. 1977 (S. 1), worin das Volksgruppengesetz vom 7. 7. 1976 und die auf dessen Grundlage erlassenen Verordnungen vom 1. 7. 1977 erläutert, verteidigt und der Bevölkerung Kärntens eindringlich nahegebracht werden.

Bezugnehmend auf das angeführte Zitat muß ich mich gleich vorweg selbst als „schlechten Kärntner" bezeichnen, denn ich bin keineswegs bereit, mich dieser kritiklose Unterordnung fordernden, die Gesinnungsfreiheit und Mündigkeit von verantwortungsbewußten Staatsbürgern einengenden Feststellung zu unterwerfen, weil ich mich von den drei Spitzenpolitikern in dieser Weise weder belehren lasse, noch in der Lage bin, einen solchen Aufruf zu einer Versöhnung zu akzeptieren, die schon bei oberflächlicher Beurteilung der von jenen propagierten Lösung nur als Demütigung der slowenischen Volksgruppe bezeichnet werden kann, und zwar unter anderem aus folgenden Gründen:

a) Die seit dem 1. 7. 1977 gültige Verordnung hinsichtlich der topographischen Aufschriften stützt sich trotz 22-jähriger Nichterfüllung der entsprechenden staatsvertraglichen Bestimmung auf eine sehr hohe, im Staatsvertrag von 1955 überhaupt nicht verankerte (bewußt herausgenommene) Prozent-Klausel (Anteil von 25 % der Volksgruppenangehörigen).

b) Das Volksgruppengesetz und die entsprechenden Verordnungen wurden gegen den Willen der kompromißbereiten Volksgruppenführung diktatorisch festgelegt und schränken den Geltungsbereich für die Amtssprachenregelung auf etwa ein Drittel und für die sog. Ortstafelregelung auf ca. ein Sechstel des zweisprachigen Gebietes ein, wodurch nahezu alle größeren Siedlungszentren, die auch Mittelpunkte des slowenischen kulturellen Lebens sind, unberücksichtigt bleiben.

c) Die Amtssprachenregelung selbst enthält mehrere für Volksgruppenangehörige unzumutbare Hürden und Einschränkungen (z. B. Möglichkeit der Beschränkung auf bestimmte Personen oder Angelegenheiten, Verpflichtung zur vorherigen Bekanntgabe des Wunsches nach slow. Verhandlung, teilweise Reduzierung auf das Dolmetschprinzip).

d) Diese Maßnahmen entsprechen in keiner Weise den nationalen Gegebenheiten bei Abschluß des Staatsvertrages, sondern stützen sich im wesentlichen auf die von den Kärntner Slowenen boykottierte und damit unbrauchbar gemachte „Volkszählung besonderer Art" vom 14. 11. 1976, die überdies, von offizieller Seite unwidersprochen, zu einer Wahl umfunktioniert wurde und daher keine irgendwie relevanten Ergebnisse hinsichtlich der Muttersprache der Kärntner erbracht hat.

Die gegenständliche Gesetzgebung ist somit das bisher letzte Glied in der Kette kontinuierlich fortschreitender Einschränkungen von Minderheitenrechten. Dazu erlaube ich mir, den Herrn Bundeskanzler selbst zu zitieren, der in der die Volksgruppenfrage behandelnden TV-Sendung am 14. 7. 1977 von einer „Minimallösung" gesprochen hat. Diese Aussage steht nun einerseits in auffallendem Widerspruch zur Feststellung des Herrn Bundespräsidenten, der in der zitierten Sendung die Mehrheit zu Großzügigkeit mahnt, andererseits aber auch zu den geradezu einträchtigen Stellungnahmen der drei Kärntner Landesparteiobmänner, welche von einer tragfähigen Lösung und — im Hinblick auf die betroffene Volksgruppe — irreführend und unzutreffend von einem „Kompromiß" sprechen, ohne von der Voraussetzung auszugehen, daß ein solcher eine Übereinkunft, ein Ausgleich ist, jener „Kompromiß" aber von den im Kärntner Landtag und im Nationalrat vertretenen Parteien, insbesondere von den deutschnationalen Kreisen darin (vgl. Kärntner Nachrichten" vom 9. März 1977!) über die Köpfe der Volksgruppe hinweg einseitig festgesetzt wurde; ganz abgesehen davon, daß dadurch nur jene Kreise, die eine Aushöhlung und Einschränkung der im Artikel 7 des Staatsvertrages verankerten Rechte durchsetzen wollten, zum Erfolg kommen und der Eindruck erweckt wird, die deutschsprachige Mehrheit des Landes habe auch auf irgendwelche Rechte verzichtet. Man könnte meinen, der Artikel 7 des Staatsvertrages sei für die Mehrheit geschaffen worden.

Angesichts dieser Gegebenheiten bedarf eine Haltung, die jemanden, dessen Rechte man erheblich einschränkt, mit feierlichen und beschwörenden Worten zur Versöhnung aufruft, wohl keiner weiteren Erörterung mehr.

Außerdem erscheint dadurch auch der Begriff „Kärntner" in einem eigenartigen Licht. Er wird von den Kärntner Landesparteiobmännern im Sinne einer Forderung nach loyaler Haltung für ein überwiegend volksgruppenfeindliches Gesetzeswerk beansprucht, damit aber praktisch den deutschnationalen Kreisen im Lande vorbehalten und ebenso wie die Begriffe „Demokratie", „Mehrheit", „Versöhnung", „Verantwortung" u. a. als Waffe gegen die Mindreheit eingesetzt, insofern, als implizit nur jene gute Kärntner sind, die sich mit den angeführten Regelungen identifizieren. Ein solches Kärntner-Sein lehne ich entschieden ab und stelle ihm ein anderes in der Dimension eines tatsächlich toleranten und versöhnungsbereiten, Buchstaben und Geist des Staatsvertrages achtenden Kärntnertums entgegen. Bewußt im Gegensatz zu den apodiktischen Aussagen des Herrn Landeshauptmannes, der von einer gänzlichen Erfüllung jenes Vertrages spricht, möchte ich mein Verständnis als Kärntner als Grundlage für endlich konstruktive, erfolgreiche Gespräche mit der Führung der Kärntner Slowenen sehen, wozu als Voraussetzung allerdings auch noch viel erzieherische und aufklärende Arbeit mit dem Ziel der Änderung der die Slowenen betreffenden Ausprägung der öffentlichen Meinung in Kärnten notwendig ist. Dies ist mein größtes Anliegen.

Dr. Josef Lukan
Ferlach/Borovlje

Krajevni odbor ZSM imel uspelo srečanje

Krajevni odbor Zveze slovenske mladine (ZSM) iz Bilčovsa je prejšnjo soboto in nedeljo vabil na dvodnevni izlet na Bleščečo planino. To je bilo prvo prijateljsko srečanje in sploh prva akcija ZSM iz Bilčovsa in pomeni nov začetek delovanja na obširnem domačem področju. Namen in smisel tega srečanja je bil, da bi se mladina iz okolice Bilčovsa med seboj tesneje povezala, bolj spoznala ter skupno sooblikovala razvoj političnega ter kulturnega delovanja naše narodne skupnosti v občini. Bilčovska mladina naj bo tisti most, ki bo oba naroda povezoval in zastrupljeno vzdušje v naši okolici spreobrnil. Gojiti bratstvo in samozavest je ena glavnih nalog naše mladine.

Že ko smo sprožili misel, da naredimo izlet na Bleščečo, je zavladalo veliko navdušenje in pripravljenost, da se ta zamisel realizira. Končno v soboto 23. julija ob 17. uri se je pri Miklavžu zbralo nad 40 mladink in mladincev iz Bilčovsa in okolice, tako da je zmanjkalo avtomobilov in je preostale moral peljati tovariš Foltej z izposojenim avtom do vznožja Bleščeče. Pri vzponu so nas že z Bleščeče pozdravljali moderni ritmi stereo naprave, ki je bila nameščena zunaj planinske postojanke in ki naj bi služila razvedrilu mladini. Najnapornejše delo za namestitev te naprave sta imela radio-TV-tehnik in podpredsednik krajevnega odbora ZSM za Bilčovs, Hanzi Reichmann ter njegov pomočnik in član ZSM Milan Kropivnik. Prvič je v koči zasvetila električna razsvetljava, tok pa je proizvajal agregat, katerega sta omenjena mladinca lastnoročno prinesla na planino. Točno ob 19. uri, kot je bilo predvideno smo prispeli na planino.

Naj končno še povem, zakaj ime „Koča nad Arihovo pečjo". Arihova peč je značilna točka v tem predelu naših gora in leži v višini 1054 m, torej bi lahko zadostovala že geografska utemeljitev. Pod Arihovo pečjo pa je pred 32 leti, februarja 1945 prišlo do težke borbe, v kateri je padlo 8 borcev za svobodo, ki so darovali svoja mlada življenja, ne nazadnje tudi zato, da se je lahko tudi gradilo ognju pod temnim z zvezdami pokritim nebom in se hitro vživela v na svobodnih domačih tleh, ne le naše domačije, med katere štejemo tudi planinske domove, marveč da se je zgradil pomembni dom mednarodnega in meddržavnega planinskega prijateljstva, brez pregraj in brez meja, dom tako krasan, tako prostran, da je v njem prostora za vse. Prav zato ta planinska postojanka nima zastonj naziva „dom srečanja prijateljev koroških Slovencev". V spomin na zgoraj opisani pokolj pod Arihovo pečjo, je postojanka prejela ime „Koča nad Arihovo pečjo".

V pozdrav je zaigral ansambel „Drava" iz Borovelj. Po uvodnih ritmih je spregovoril pozdravne besede in nas seznanil z zgodovino koče odbornik Slovenskega planinskega društva Celovec, ki je takrat v koči dežural in pripravljal piknik, Toni Valentinitsch. V imenu krajevnega odbora ZSM Bilčovs pa je pozdravila navzoče tajnica ZSM Irena Valentinitsch.

Ker so bili udeleženci od naporne hoje že lačni, smo jim postregli z na odprtem ognju pečenimi klobasami in pijačo. Po tem okrepčilu se je množica zbrala ob tabornem prijateljsko vzdušje. Med drugim smo se tudi malo zavrteli pred kočo, kjer je bil prostor razsvetljen z električno razsvetljavo. Pesmi, ki smo jih prepevali ob tabornem ognju je veter spremljal daleč v dolino, kjer so le-te naznanjale trdo življenjsko voljo pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Ker je bil za naslednji dan na programu izlet na Komnico, je bilo treba iti pravočasno k počitku. S Komnice se je nudil prelep razgled na Rož, Ziljo in Visoke Ture. Po povratku s Komnice nam je dežurni Toni Valentinitsch postregel z izvrstnim kosilom. Po tej obilni postrežbi se nobenemu ni mudilo domov in vsi bi najraje ostali kar na Bleščeči. Na Bleščeči smo imeli na razpolago naravne lepote, mir, sveži zrak in prijetno družabnost in prav zato smo sklenili, da bomo to prijazno planinsko postojanko še večkrat obiskali. Razšli smo se z željo, da se kmalu spet srečamo na Bleščeči. Srečni nad doživetjem in polni novih prijetnih vtisov smo odbrzeli na svoje domove, vsakdanjosti naproti.

Lepa hvala velja staršem, ki so nam zaupali svoje otroke na izlet, nadalje se prav iskreno zahvaljujemo Slovenskemu planinskemu društvu, ki nam je dalo na razpolago kočo in pa tovarišu Valentinitschu, ki je skrbel za disciplino in za naše duševno in telesno počutje.

J. M.

Železna Kapla v znamenju folklore

V nedeljo popoldne je Železna Kapla blestela v znamenju mednarodnega srečanja folklornih skupin; mednarodnega zato, ker sta poleg domačih folklornih skupin iz Železne Kaple in Sel nastopili tudi folklorni skupini iz Slovenije. Med domačimi folklornimi skupinami so bile zastopane odrasla in pionirska folklorna skupina SPD „Zarja" in Landjugendgruppe, obe iz Železne Kaple ter folklorna skupina KPD „Planina" iz Sel; iz Slovenije pa sta gostovali folklorni skupini „Markovci" iz Ptuja in „Sava" iz Kranja. Sprevod navedenih skupin je v povorki ob spremljavi belske godbene skupine (Vellacher Trachtenkapelle) korakal obdan od številne množice od glavne šole do hotela „Obir", kjer je bil pripravljen oder na katerem se je odvijal folklorni spored.

Poleg ogromnega števila domačinov je bilo navzočih tudi mnogo gostov iz različnih držav Evrope, ki so na letovanju v Železni Kapli in okolici. Številno publiko med katero so bili višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, kapelški župan Josef Lubas in zastopniki kulturno-političnega življenja koroških Slovencev, je v obeh deželnih jezikih pozdravil predsednik SPD „Zarja", Peter Kuhar in tako nastopajočim kot publiki želel prijeten potek prireditve.

Da bi lažje razumeli, kaj predstavljajo posamezni plesi, ki so jih predvajali folkloristi, je bil na razpolago človek, ki je v obeh deželnih jezikih razlagal pomen vsakega plesa. To odgovorno in težko nalogo je imel učitelj Miha Travnik, ki jo je suvereno opravil. Glede nastopajočih plesnih skupin lahko samo rečemo, da so bile vse odlično pripravljene in da so bili tudi temu primerni uspehi. Lepo je bilo gledati plesalce v pisanih narodnih nošah, ko se ob spremljavi godcev zibljejo po taktih in ponazorujejo plese iz raznih dežel. Vsak ples je bil zasluženo nagrajen z navdušenim aplavzom, pri tem so se še prav posebno izkazali kapelški pionirčki, ki so v svojem preprostem in brezbrižnem nastopu zadivili številno publiko.

Po posrečeno in odlično uspelo srečanje folklornih skupin, ki ga je organiziralo Slovensko prosvetno društvo „Zarja", je bila ena največjih atrakcij, ki jih je v zadnjih letih nudila Železna Kapla. To srečanje služi tudi boljšemu medsebojnemu razumevanju, čemur pripisujemo še prav posebno pomembno vlogo.

Tudi številni tujci, ki so se udeležili tega srečanja folklornih skupin, so se lahko na lastne oči prepričali, da poleg nemško govoreče narodnosti živi in ustvarja na južnem Koroškem tudi slovenska narodna skupnost. Iz kapelškega primera je razvidno, da je medsebojno sodelovanje, če bazira na poštenih namenih možno in tudi koristno. Vsako takšno pobudo pozdravljamo in jo tudi podpiramo.

Kako na Brško planino?!

Vsem, ki se hočejo udeležiti srečanja športnikov in planincev na Brški planini dajemo sledečo informacijo.

Za Podjunčane sta v glavnem dve možnosti: Iz Podjune do Celovca, nato po južni avtocesti do združitve z zvezno cesto št. 17 (Beljak—Podklošter—Italija) in po letej skozi Podklošter/Arnoldstein. Za Podkloštrom (1 km) se odcepi na desno cesta v Ziljsko dolino in vodi preko Zahomca/Achomitz, Bistrice na Zilji/Feistritz a. d. Gail, Čajne/Nötsch, mimo Preseškega jezera/Presseggersee v Šmohor/Hermagor. Za Šmohorom se cesta odcepi na levo proti Karnijskim Alpam in pri Modrinji vasi/Möderndorf prekorači reko Ziljo. Nato preko vasi Lušje/Luschou po asfaltirani cesti prav do Brške planine.

Druga možnost bi bila iz Podjune do Boovelj in naprej po rožanski magistrali skozi Bistrico v R., Šentjakob v R., Malošče/Finkenstein, Brnco/Fürnitz do združitve z zvezno cesto št. 17 in po le-tej naprej do odcepa v Ziljsko dolino, kakor zgoraj.

Župnik Jože Vošnjak umrl

V soboto je nenadoma v 65. letu starosti umrl Jože Vošnjak, župnik v Št. Janžu v R. Vzrok smrti je bila srčna kap.

Jože Vošnjak, ki je bil tudi urednik cerkvenega lista „Nedelja", se je rodil v Št. Jurju pri Celju in bil leta 1937 posvečen v duhovnika. Po drugi svetovni vojni je prišel na Koroško in od leta 1956 služboval v Št. Janžu. V okviru krške škofije je bil pomembna osebnost na področju tiska in kot tak član tiskovne komisije.

Pogreb je bil v torek na šentjanškem pokopališču, kjer je našel svoje poslednje počivališče.

Slovenska fizkulturna zveza, Slovensko planinsko društvo Celovec, Slovenski atletski klub in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem vabijo na

Srečanje športnikov in planincev na Brški planini

ki bo v soboto 30. julija 1977 ob 14.30 uri

Brška planina (Egger Alm) se nahaja nad vasjo Brdo/Egg pri Šmohorju v Karnijskih Alpah. Do planine in še naprej vodi vozna cesta.

Za pijačo, jedačo, glasbo in prijetno družabnost je preskrbljeno. Pridite v čim večjem številu.

Srečanje udeležencev izleta na Poljsko in Češkoslovaško

V nedeljo 24. julija zvečer je bilo v gostilni Mihe Gobriela v Št. Janžu v R. zelo prijetno. Tam so se na povabilo Zveze koroških partizanov zbrali udeleženci uspelega izleta na Poljsko in Češkoslovaško in v prijetni družabnosti obujali spomine na lepote in posebnosti krajev, ki so jih obiskali. V popestritev večera je predsednik ZKP tovariš Karel Prušnik-Gašper predvajal barvne slike (dia-predavanje) ki prikazujejo partizanske spomenike in pomnike, ki so postavljeni širom Koroške. Tudi barvne slike z izleta so močno osvežile spomine in dogajanja, tako da bo lepo uspeli izlet ostal našim izletnikom v trajnem spominu.

Posrečeno srečanje udeležencev izleta je otvoril predsednik ZKP Prušnik Karel-Gašper in ob tej priložnosti imel govor v katerem je med drugim poudaril, da koroški Slovenci danes vodimo idejno bitko proti nemški nacionalistični ideologiji, podobno kot smo v preteklosti vodili oboroženi boj proti Hitlerju ter da je ta boj, ki ga vodimo na našem avtohtono naseljenem koroškem ozemlju prav tako mednarodnega značaja kot je bil oboroženi boj proti fašizmu v drugi svetovni vojni. Ko nam danes nemško nacionalistične sile krčijo naše ozemlje s tem da so nam blagovolili dati na majhnih otokih dvojezične krajevne napise, se koroški Slovenci prav dobro zavedamo, da bodo topografski napisi morali biti tudi tam, kjer jih danes še ni, kajti zgodovina je premočno začrtala meje, kjer živimo koroški Slovenci. Predvsem pa jih je začrtala s partizansko narodno-osvobodilno protifašistično zgodovino iz katere izhaja praksa, da se partizansko gibanje lahko odvija samo na tistem ozemlju, kjer ima podporo ljudstva. In to je bilo dokazano tudi na koroškem ozemlju, kjer so bile bitke s silami fašistične Nemčije in kjer počivajo padli partizanski borci. Štirideset grobišč je priča tem zgodovinskim dejstvom.

Koroški Slovenci, je nadaljeval tovariš Prušnik, se dobro zavedamo, da smo z našim bojem in našimi žrtvami rešili ugled Avstrije pred svetovno javnostjo. Po sklepih Moskovske deklaracije je Avstrija po vojni dobila status napadene države, to se pravi, da je bila deklarirana za žrtev nacizma. To je edina zasluga protifašističnega boja jugoslovanskih narodov dolga štiri leta krvaveli v mejah samega tretjega Reicha. Naj poudarim — je dejal tov. Prušnik — da so naše puške pokale že predno se je vojna sreča odločila v korist protihitlerjanske koalicije in da je oborožena partizanska vojska napadala fašistično vojsko na Koroškem že pred osvoboditvijo Stalingrada. Tovariš Prušnik je končal svoj govor z ugotovitvijo, da smo se koroški Slovenci prerodili, da nismo več ponižni hlapci nemških veleposestnikov in industrialcev. Tradicija narodnoosvobodilne borbe nas je prekvasila in, kar je še posebej razveseljivo, da slovenska mladina na Koroškem zvesto sledi stopinjam svojih očetov in dedov — partizanov.

Zelo ga bomo pogrešali

Pred nedavnim nas je pretresla žalostna vest, da je v celovški bolnišnici umrl Mirko Hajnžič, organist in cerkovnik na Reberci..

Hajnžiča poznamo kot ljudskega glasbenika, ki je na tem področju mnogo storil v dobrobit slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Čeprav ni rojen Korošec (doma v sosednji Sloveniji), se je tako vživel v naše razmere, da ga lahko smatramo za pristnega Korošca. Značilno zanj je, da je svoje življenje posvetil petju in glasbi. Poleg cerkvenega pevskega zbora na Reberci je ustanovil godbo na pihala, s katero je uspešno nastopal na okoliških prireditvah. Malo nato nas je presenetil z ustanovitvijo „Podjunske glasbene skupine", zadnja njegova stvaritev pa je bila ustanovitev mladinskega tamburaškega zbora v okviru Slovenskega prosvetnega društva „Zarja" v Železni Kapli. Iz te dejavnosti je jasno razvidno, da Hajnžiču glasba in petje nista bila samo konjiček temveč tudi življenjska naloga.

Ni še dolgo tega, ko smo ga z mladimi kapelškimi tamburaši videli v ljubljanski televiziji, kar je veliko priznanje za njegovo glasbeno delovanje. Tudi celovški radio se je izkazal, saj je posnel vse njegove glasbene in pevske točke. To je vsekakor bogata bera pevskega in glasbenega ustvarjanja. Njegova smrt pomeni veliko izgubo za naše nadaljnjo glasbeno ustvarjanje. Čeprav že v letih, nas je kljub temu zapustil še mnogo prezgodaj.

Mirka Hajnžiča bomo ohranili v nepozabnem spominu, globoko prizadeti ženi in otrokom izrekamo naše iskreno sožalje.

POZOR LJUBITELJI GORA

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem vabi vsa sosedna društva iz okolice Obirja in vse ljubitelje gora na letošnji

POHOD NA OBIR

ki bo v nedeljo 31. julija 1977 Zbirališče ob 13. uri na vrhu Obirja oziroma Ojsterca.

Odbor

Med primorskimi planinci

V soboto 16. in nedeljo 17. julija smo bili planinci Slovenskega planinskega društva Celovec gostje primorskih planincev, konkretno Planinskega društva Nova Gorica.

Z večjo zamudo smo skupno s planinci PD Nova Gorica v soboto opoldne zapustili prijazni in gostoljubni planinski dom dr. Klementa Juga (680 m) v dolini Lepeni in se začeli vzpenjati proti našemu cilju — 2245 m visokemu Krnu. Na poti, ki se vije v številnih serpentinah skozi gozd, smo videli sledove nekdanje tovorne žičnice, ki so jo zgradili Avstrijci. V glavnem smo hodili po nekdanji vojaški cesti, ki so jo leta 1916 in 1917 prav tako zgradili Avstrijci.

Po dveurni hoji smo končno prišli iz gozda in dosegli položnejši svet, ki se popolnoma spušča navzdol proti planini Duplje. Tam smo videli tudi ostanke poslopja gorske postaje nekdanje tovorne žičnice. Ta prehod ima obliko ozkega gorskega sedla, ki ga obdajata dve strmi pobočji. Tu na tem po naravi zaščitenem območju so Avstrijci v prvi vojni zgradili bolnišnico, ki pa je v teku let že razpadla. Sploh je ta svet oziroma prelaz neka pokrajinska posebnost polna romantične privlačnosti — prelepe gorske cvetice preraščajo zelene travnate livade na katerih se košatijo lepo zraščene smreke in macesni, med katerimi samotarijo stari zveriženi viharniki, ki trdovratno kljubujejo vsem naravnim elementom.

Po kratki in užitka polni hoji po tem čudovitem svetu, se nam je odprl nov pogled na planino Duplje katere največja atrakcija je vsekakor znano Krnsko jezero ob vznožju Šmohorja in Velikega Lemeža. V tem jezeru je nešteto malih ribic imenovanih pisanic, ki dosežejo komaj 10 cm dolžine. Ko smo jih krmili s kruhom, se je teh ribic nabralo toliko, da je voda kar zavrela. Te vedno lačne ribice so nam jedle celo iz rok, kar so naši potografi izkoristili in pridno slikali. Poleg pisancev pa so v jezeru tudi večje ribe — postrvi imenovane „zlatovčice", ki pa se zadržujejo v večjih globinah. (Jezero, ki je 400 m dolgo, doseže kar 40 m globine). Krnsko jezero velja za eno največjih in najlepših visokogorskih jezer Slovenije. Čeprav se s Krnskega jezera nudi lep pogled na Krn, ga zaradi megle, ki se je podila po višavju nismo mogli uživati. Šele naslednji dan na povratku smo ga lahko samo za trenutek videli in občudovali v vsej njegovi lepoti.

Po enournem počitku in lenarjenju ob jezeru smo nadaljevali pot in kmalu dosegli nekoliko višje ležečo planino na Polju, za katero je značilno, da tam uspevajo izredno velike murke in rumeni mak. Slednji raste na belem peščenem produ, ki se vleče po sredi planine. Od te planine naprej do Krnske škrbine (2052 m), ki loči Krn od Batognice (2163 m) je bilo eno samo veliko snežno polje, po katerem bi bil čudovit spust v dolino. Hoja po snegu pa je bila vse prej kot prijetna. Zgoraj na sedlu smo se nekoliko oddahnili in po polurni hoji dosegli prijazno Gomiščkovo zavetišče (2210 m) tik pod vrhom Krna. Vrh smo obiskali naslednji dan. Žal nam vreme tudi naslednji dan ni bilo naklonjeno, saj je na Krnu vladala gosta megla. Vrh Krna ima krvavo zgodovino. Ves je prerit s strelskimi jarki, rovi in kavernami. Sprva so treskale vanj italijanske granate, ko pa ga je zavzela italijanska vojska, pa ga je začela obstreljevati avstrijska artilerija. Ne samo Krn, tudi ostale gore na tem področju spominjajo na srdite boje v prvi svetovni vojni.

Od Doma dr. Klementa Juga v Lepeni pa do Gomiščkovega zavetišča — obe postojanki sta last PD Nova Gorica — so nas spremljali oziroma vodili predsednik društva Cvetko Hvala, tovariš Drago ter tovarišici Klementa in Nada. Iz pogovorov smo razbrali, da imajo izredno aktivni goriški planinci v načrtu gradnjo nove planinske postojanke ob Krnskem jezeru. V zvezi s to gradnjo nameravajo zgraditi tovorno žičnico približno tam, kjer je obstojala nekdanja. Od že omenjenega prevala naprej pa nameravajo gradbeni material prevažati do gradbišča s traktorjem. Tovorna žičnica bi seveda tudi po dograditvi planinskega doma igrala pomembno vlogo preskrbovanja postojanke.

V Gomiščkovem zavetišču smo spoznali mnogo novih tovarišev in tovarišic tako da je bilo bivanje s primorskimi planinci izredno prijetno in družabno. Kakor je že ob takšnih priložnostih se je tudi mnogo pelo. Pri tem pa sta se prav posebno izkazali Berta in Dragica iz Šel.

Ob slovesu smo seveda povabili goriške planince, da nas obiščejo v naši planinski postojanki na Bleščeči planini. Obljubili so da pridejo in že sedaj se veselimo njihovega prihoda.

Na povratku iz Lepene skozi Trento proti Vršiču sta nas kos poti (do Kugyjevega spomenika) spremljali tudi Klementa in Nada. Opozorili oziroma pokazali sta nam tiste skrite „cukrčke" narave, ki bi jih pri najboljši volji, ko z avtomobili drvimo skozi Trento, nikakor ne mogli odkriti.

Tako smo strme občudovali „kanjon" reke Soče, ki je tako ozek, da bi preko njega z lahkoto skočil. Lep je bil tudi pogled na Razor s Pogačnikovim domom in na iz megle kukajoči vrh Škrlatice. Par sto metrov pred Kugyjevim spomenikom pa smo spet zapustili avtomobile in si ogledali skalnati labirint skozi katerega v obliki slapov priteče bistra Mlinarica in se izteka v Sočo. Še nekaj fotografskih posnetkov pred Kugyjevim spomenikom, stiski rok in poslovili smo se od obeh družabnih planink, ki sta nam odprli oči tudi za bolj skrite bisere tega pokrajinsko tako lepega trentarskega sveta.

Ohranili jo bomo v lepem spominu

V petek 15. julija smo se na hodiškem pokopališču za vedno poslovili od Marije Berger, poročene Piček iz Sekire ob Vrbskem jezeru. Po daljši bolezni — dve leti ni mogla iz postelje — je umrla v 83. letu starosti. Pokojna je bila mati sina edinca Jožka Pičeka, vodje blagovnega oddelka slovenske zadružne zveze v Celovcu. Iz dejstva, da je bila dve leti na postelji je jasno razvidno, da je bila potrebna posebne oskrbe. Sin Jožko z družino ji je z veliko ljubeznijo in potrpljenjem kajšal trpljenje, tako da je bolnica prenašala svoje tegobe z veliko vdanostjo in vedoč da je v najboljših rokah.

Na pogrebu se je zbrala velika množica ljudi, ki ji je s svojim obiskom pokazala poslednjo čast in hkrati potrdila, kako priljubljena in spoštovana je bila med prebivalstvom. Od pokojne se je poleg domačega župnika Lovra Kassla, ki je orisal njeno življenjsko pot in poudaril, da je bila trdno povezana s svojim slovenskim ljudstvom, poslovil tudi domači pevski zbor in ji zapel v srce segajoče pesmi žalostinke.

Pokojno bomo ohranili v častnem spominu. Sinu Jožku z družino pa ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

Jubilejna prireditev KPL

Klub prijateljev lova na Koroškem je v nedeljo 10. julija na strelišču „Gojitvenega kroga Pliberk" priredil II. nagradno streljanje, katerega so se poleg članov Kluba prijateljev lova udeležili tudi številni pripadniki Lovske zveze Slovenije, katerih skupino je vodil tovariš Karel Kregar in pa okrajni lovski mojster za okraj Velikovec, ing. Albin Knafl.

Letošnja strelska prireditev pa je imela še drug poudarek, ki je bil v tem, da slovensko lovstvo letos obhaja svojo 70-letnico obstoja; slovensko lovstvo na Korškem, ki ga združuje Klub prijateljev lova, pa svojo 14-letnico. Tokratno drugo nagradno streljanje je bilo torej jubilejnega značaja. Skupno se je tega nagradnega streljanja udeležilo 67 lovcev s Koroške in Slovenije.

Navzoče lovce je toplo in prisrčno pozdravil predsednik KPL tovariš Karel Prušnik-Gašper in želel tekmovalcem veliko sreče in uspeha. Tekmovanje se je odvijalo v več disciplinah. Tako se je streljalo s kroglo na atrape, ki ponazorujejo divjad in s šibrovkami na umetne golobe. Najbolj uspešni so bili lovci iz Slovenije, saj so odnesli največ nagrad.

Priprave za izvedbo te prireditve so zahtevale mnogo truda in prizadevnosti. Med najaktivnejšimi organizatorji naj omenimo podpredsednika KPL Mirka Kumra, mlajšega ter tajnika in blagajnika KPL, Mirka Keliha in Marico Pradetto. Streljanje se je odvijalo brezhibno in v določenem redu. Med našimi lovci in lovci iz matične dežele obstojajo že dolgoletni tesni in prisrčni prijateljski odnosi, ki se izražajo med drugim tudi v tem, da naše lovce vabijo na lov v Slovenijo. Kako radi bi naši lovci to njihovo gostoljubnost vrnili s povabilom, da slovenski lovci pridejo na lov na Koroško. Vendar to na Koroškem ni mogoče, ker je med obema deželama glede lova bistvena razlika — medtem ko so pri nas lovišča v rokah grofov, industrialcev itd., je lov v Sloveniji družbena last, torej last ljudstva in prav v tem je tista prednost, ki jo uživajo tudi naši lovci, ki so mnogokrat gostje slovenskih svobodnih gozdov.

Mladina se seznanja z našim vprašanjem

Ekumensko mladinsko gibanje s svojim sedežem v Grenoblu razpisuje vsako leto mladinske delovne akcije po zahodnem delu Evrope. Namen teh akcij je, da se mladina iz raznih držav spoznava v evropskem smislu, da spozna, razglablja in skuša soreševati kak večji problem v državi, v kateri je delovna akcija in da člani tabora s približno 6 urami dela na dan pomagajo pri gradnji kašne družbene ustanove.

Na Koroškem je tak projekt bil prvič razpisan letos, v času od 10. do 31. julija in sicre v občini Železna Kapla. Glavni namen te avstrijske oz. koroške delovne akcije je pomoč pri izgradnji reberške komende (farovža v mladinsko hišo) in spoznavanje manjšinskega problema na Koroškem z namenom, da se udeleženci pri reševanju konflikta sami aktivno vključijo v to zapleteno in težavno problematiko.

Prvi teden je služil čiščenju in renoviranju Komende, medsebojnemu spoznavanju, spoznavanju okolice in ljudi ter osnovni informaciji o položaju koroških Slovencev ter njihovi zgodovini in socialni strukturi.

V drugem tednu so se udeleženci delovne akcije spoznali s položajem in pogoji v katerih živijo Slovenci-kmetje. V praksi je to šlo tako od rok, da je avstrijska mladina in mladina iz drugih dežel in držav — ZDA, Belgije, Finske, Nizozemske, Švice, Švedske, Irske in Škotske — delala in živela skupno (2 do 3 dni) z družinami iz kapelške fare. To akcijo živih stikov z našim prebivalstvom je organiziral kaplan Poldi Zunder.

Trenutno je na programu intenzivna razprava o koroškem problemu na podlagi doživetij in stikov z našo narodno skupnostjo. V okviru tega programa je tudi izlet v sosednjo Slovenijo in obisk koroškega dvojezičnega ozemlja.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" vabi na

KONCERT VESELIH PLANŠARJEV

v petek 12. avgusta 1977 ob 20.15 uri v kulturnem domu v Ločah. Predprodaja vstopnic: Joško Wrolich, tel: (0 42 54) 21 42.

Vsi prisrčno vabljeni!

IVAN CANKAR 6

SOSED LUKA

KMEČKA NOVELA

Andrejec se opoteče pijan, opoteče se na cesto, jaz stopim za njim. Da je takrat kdo zaklical: Kam, Luka? Ne delaj greha! — bi se vrnil in čiste bi bile zdaj moje roke. Vsi so vedeli, kam sem šel, toda nobeden ni zaklical. Jaz bom odgovarjal sodniku in rablju, oni pa bodo Bogu odgovarjali!"

„Oni niso ubijali, Luka, ne obtožuj nikogar!" mu je očital krčmar.

„Večji grešnik sem od njih in odpustili mi bodo, če sem jih žalil!" je odgovoril Luka počasi in tišje, kakor osramočen.

„Pa kako si storil?" je vprašal kmet.

„Šel sem za njim, pobral sem debel, okrogel kamen ob cesti, in ko sem ga došel, sem zamahnil in udaril za tilnik, natanko na tisto bradavico, ki jo ima tam. Še zastokal ni, zavrtil se je, razprostrl je roke in se je zgrudil . . ."

Krčmar je v svoji osuplosti tako nategnil vajeti, da je konj poskočil in se je voz zamajal. Tudi žandarm se je napol vzdignil in je pogledal ves začuden na Luko.

„Kam si ga udaril? Kam? je vzkliknil krčmar. „Za tilnik, praviš, da si ga udaril? Blede se ti Luka, ali pa lažeš!"

„Jaz vem, da sem ga udaril za tilnik!" je trdil Luka. „Ves čas sem mislil: za tilnik ga udarim, na tisto bradavico pod lasmi! In tako sem tudi storil."

„Lažeš!" se je razsrdil krčmar. „Za tilnikom ni bilo nobene rane! Vse rane so bile na čelu in na sencih!"

„S kamnom, praviš, da si ga udaril?" je vprašal žandarm.

„Z debelim okroglim kamnom. Pobral sem ga na kupu ob cesti, še dolgo sem izbiral, ker nisem našel koj pripravnega. In potem sem ga nosil ves čas v suknji, dokler nisem zamahnil in udaril."

„Zlodeja si udaril s kamnom, pa ne Andrejca!" je zamrmral osorno žandarm. „Tista rana se nikoli ni odprla pod kamnom, pa še pod okroglim kamnom!"

„S kamnom sem ga udaril!" je ponavljal Luka mirno, kakor da ni slišal ugovorov in ne videl osuplosti. „In ko sem pobegnil, sem zalučil kamen na polje, blizu križpota je bilo. Tam iščite, pa ga boste našli!"

Nenadoma je prišlo krčmarju na misel, da bi vprašal razbojnika o stvari, ki so se ji bili doslej vsi ognili, ali nalašč, ali pa iz pozabljivosti. In krčmarju samemu se je zazdelo čudno, da se je domislil šele tako pozno; najbližje, skoro najimenitnejše vprašanje je bilo, na jeziku je ležalo, in vendar nihče ni izpregovoril tiste besede. „Kakor je neumen in kakor se mu blede," je pomislil krčmar, „če bo to povedal po pravici in če se bo izkazalo, da ni lagal, bo stvar razložena in razodeta."

Vzel je vajeti v eno roko in se je z vsem životom okrenil.

„Povej no, ti, Luka, kam pa si dejal tiste bankovce, ki si jih vzel Andrejcu iz suknje?"

Luka se je zdrznil, kakor da ga je bil kdo ogovoril v spanju. Komaj da je razumel.

„Kam si spravil bankovce? Kje jih imaš?" je kričal krčmar.

Luka sam je bil osupel in vznemirjen. Vsa vprašanja, vsa očitanja, vse kletve in obtožbe je slišal in razumel; poslušal je vdano vse hude besede, ker so bile zasluženo plačilo za greh; na vsa vprašanja je odgovarjal naravnost in brez hinavščine. Zdaj pa se je nenadoma oglasilo vprašanje, ki je moral razločno odgovoriti nanj in ki mu kljub temu ni vedel odgovora. Vse je bilo jasno, od začetka do konca, tukaj pa je bila vrzel; kakor da se mu je bil zatemnil spomin v eni sami stvari, za en sam trenotek.

„Bankovce?" je ponavljal jecljaje.

„Bankovce! Bankovce!"

Ko je hitel Luka za Andrejcem, še predno je pobral kamen, je pomislil za trenotek, le mimogrede, tudi na bankovce. „Kam bi spravil bankovce? Za hišo jih bom spravil, pod drva jih bom zakopal!" Toda misel je bila tako hipna, da mu ni ostala razločno v spominu.

„Potrpite!" je jecljal. „Domislil se bom, kam sem jih spravil . . ."

Nenadoma se je vzdignil v vozu ves vesel in okovi na rokah so zarožljali.

„Za hišo, za hišo sem jih spravil! Dobro se spominjam, pod drva sem jih zakopal; tam iščite!"

Voz je drdral in se stresal po nasuti cesti skozi Brezovico ter se je ustavil pred sodnijo; tam so bila okna razsvetljena, celo glasovi so se čuli na cesto.

„Pod drva jih ni zakopal, nikamor jih ni spravil," je izpregovoril kmet mirno in počasi, kakor da je hotel povedati še vse nekaj drugega, bolj imenitnega.

„Doli!" je ukazal žandarm in Luka je stopil z voza.

Vrata so bila na stežaj odprta in vsi štirje so stopili v svetlo vežo.

V

Šli so po temnih stopnicah in so prišli v veliko izbo. Dvoje svetilk je stalo na dolgi mizi; koncu mize je sedel suhoten, zaspan človek v obnošeni črni obleki in je pisal. Sodnik sam je stal sredi izbe; čokat, rejen gospod je bil, njegov dobrodušni, zaliti obraz pa je bil v tem trenotku zelo zardel in razburjen.

Ko je vstopil Luka, je vzdignil sodnik obrvi visoko in je pogledal ves osupel.

„Kdo je to? Koga ste pripeljali?"

„Človeka, ki je ubil nocoj Andrejca iz Male Ligojne."

Glasno, počasi, z nekakim ponosom je izpovedal žandarm svoje poročilo.

Sodnik pa je odprl usta, oprl se je z roko ob mizo in je omahnil na stol. Celo pisar je vzdignil glavo in je strmel na Luko.

„Kdo je ta človek? Koga je ubil?" je vprašal sodnik in se je oziral z velikimi očmi od žandarma na Luko, od Luke na krčmarja.

„Bajtar Luka, Luka Merkun iz Velike Ligojne; ubil je nocoj na cesti Andrejca iz Male Ligojne, ki se je vračal s semnja, ubil ga je in oropal."

„Kdo pravi, da ga je ubil?"

„Sam!" je odgovoril žandarm osorno.

„Jaz sem ga ubil! Zaradi bankovcev sem ga ubil!" je izpregovoril Luka; njegov glas pa ni bil več miren in razločen kakor prej; tudi on je bil čudno vzburjen, trepetajoč je stal pred sodnikom.

„Tako! Tako!"

Otrok v šestem letu

Petletnik ima za seboj že dolgo razvojno pot in njegova osebnost je v grobih potezah že izoblikovana. Res je sicer, da mu manjka še celih 15 let do popolne zrelosti, vendar pa že v šestem letu lahko razberemo ali vsaj naslutimo otrokove sposobnosti, ambicije, temperament, način prilagajanja in reagiranja.

Šesto leto je zlato leto za otroka in za starše. Otrok je umirjen in usklajen z okoljem. Videti je, kot bi bil notranje zaposlen z urejanjem vtisov in izkušenj, ki jih je pridobil v četrtem letu svojega življenja. Dočim je štiriletnik ves navzven usmerjen, buren, raziskujoč, hišna ropotulja, ki pride večkrat v spor s svojimi domačimi, je petletnik prijazen, uglajen, pomirjen z domom in svetom. Njegov svet je vse, kar mu je intimno in domače: oče, mati, njegove igračke, obleka, posebno kapa, na katero je zelo ponosen, njegov prostor je pri mizi, trgovina, v kateri družina vedno kupuje, mlekarna in morda še kaki bližnji sosedi. Petletnik težko prenaša okoliščine, ki niso del njegovega sveta in zahtevajo od njega posebna raziskovanja in prilagajanja.

Petletnik je močno navezan na svojo mamo. Uboga jo in ji rad pomaga. Mati je zanj vir pohval ali graj, najbolj pomembna osebnost njegovega življenja, ki odloča in presoja njegova dejanja.

Otrok ima rad tudi očeta, ponosen je nanj, morda ga bolj uboga kot mamo, vendar pa je osrednja oseba mati. Njo ima nad vse rad, od nje veliko bolje sprejme grajo kot od očeta.

Toda, če vendar pride kaj narobe v odnosu petletnika do matere, se zna tudi ujeziti, jo zmerjati in ji reči: „Hudobna mama si. Nikoli več se ne bom s teboj igral."

Petletnik ima rad svojo misel in svoj način, kako izvesti določeno stvar. In te svoje smeri se trdno drži ter zlepa ne spremeni svojega načrta. Če mu oporekate ali ga skušate pripraviti do tega, da drugače reši problem, se bo pravdal z vami, dokler končno ne popustite in mu pustite prosto pot, da izpelje stvar, kakor si jo je prvotno zamislil. Če pa mu tega ne dovolite, se bo raztogotil, zmerjal in jokal ali pa žalosten in užaljen odšel iskat tolažbo h kaki dragi mu igrački. Gre namreč za to, da petletnik pogosto ne more preskočiti svojega miselnega tira in sprejeti zamisli, ki mu jo vi ponujate. Zato mu ne oporekajte, če res ni nujno in mu pustite, da reč izpelje po svoje.

Petletnik je „dober" otrok, vendar ta lastnost še ne izvira iz notranjega občutka za dobro in slabo. Dejansko petletni otrok še ne loči med dobrim in slabim. Dober je zato, ker ima rad svojo mamo in ji hoče ustreči, ker ve, da z lepim obnašanjem živi v najboljšem sožitju z okolico, dočim slabo vedenje izzove pri odraslih neprijetne posledice. Če petletnik kaj zagreši, ali se mu zgodi nerodnost, rad zvrne krivdo na koga drugega, na primer na mamo: „Glej, kaj sem naredil zaradi tebe!" Čeprav je videti obtožba neutemeljena, je vendar delno res, da je nezgoda nastala zato, ker je mama pritegnila otrokovo pozornost od njegovega opravka, petletnik pa še ne zna uskladiti dvojnih početij v istem času.

Včasih si petletnik izmisli kako zgodbo, bodisi v opravičilo svojih dejanj, ali pa v izmišljeni zgodbi (na primer, kako je bil v vrtcu pohvaljen) izraža svoje skrite želje.

Petletni otrok ima že razvit smisel za humor, predvsem da uprizori kako šaljivo presenečenje. Recimo pove, da ni pojedel kosila in da ga sploh ne bo pojedel, potem pa družina ugotovi, da se je dejansko le pošalil in da je že pokosil.

Petletnik zelo rad šteje in računa na prste. Še posebno pomembno se mu zdi, da je star pet let in zato pogosto izjavlja, tudi če ga ne vprašate: „Star sem pet let."

Dopust pravilno izkoristiti

Začel se je dopust. Vsakdo ga bo izkoristil na svoj način. Nekaj bo takih, ki bodo ostali doma, se kopali v bližnji reki ali potoku, se sončili na travnikih in ob robu gozdov. Nekaj jih bo odpotovalo v gore ali na morje. Zato je prav, da se malo spomnimo nevarnosti, ki nam lahko pokvarijo dopust.

Najprej je dobro, da vemo, da živčno neuravnovešeni ljudje in tisti, ki imajo slabo kri, spadajo v gore in ne na morje, če nočejo, da bi se na dopustu slabo počutili. Tisti pa, ki imajo luskavico, naduho ali druge preobčutljivostne bolezni, spadajo na morje. Za vse druge bolezni stvar ni tako hudo važna. Razumljivo pa je, da kdor ima revmo, ne bo tičal v mrzlem morju ali reki in jezeru cele ure, ker se mu bo sicer stanje poslabšalo. Morska in gorska klima, obe pospešujeta razvoj rdečih krvniček, povečata krvno barvilo in apetit, prezračita pljuča in z vsem krepita telo. Obe klimi sta lahko za prebolevnike raznih bolezni naravnost čarodejni. Morska klima je dražilna klima, ki z draženjem kože z vetrovi, kopanjem, čistim in vlažnim zrakom in ultravijoličastim sevanjem sončnih žarkov ugodno deluje na organizem. Gorska klima pa krepi organizem z vetrom in hladom, z nizkim zračnim pritiskom, čistim zrakom in sončnim sevanjem.

Ne glede na to, kam gremo, je sedaj poleti potrebno opozoriti na nekatere nevarnosti.

Sončenje ima svoj čar in svoj namen. Na soncu lepo porjavimo, v naši koži se razvije iz provitamina D protirahitični vitamin D, ki preprečuje rahitis. Vendar vsa reč skriva svoje nevarnosti. Če se pojavimo na soncu s kožo v barvi jogurta in hočemo v nekaj urah porjaveti, se nam bo zgodilo, da ne bomo spali tisto noč in morda še naslednjo ne, da nam bo srajca in bluza močno odveč, da nas bo peklo, tresla mrzlica in da bomo imeli visoko vročino. Koža bo zelo rdeča, ponekod celo v mehurjih, posebno na ramah. To pomeni, da smo se na soncu opekli. Čez čas se koža olušči. To je videti zelo lepo, kakšen hudomušnež nam celo pove, da smo pisani kot gadje, ki se tudi levé. Če nočemo biti opečeni, pač pa lepo porjaveli, potem se je potrebno sončiti počasi, postopoma: prvi dan samo nekaj minut, drugi dan pol ure, pozneje več. Upoštevati je treba, da sončni žarki odbiti od vodne gladine, pa naj bo to ob morju, ob rekah ali ob jezerih in bazenih, prav tako učinkujejo na kožo kot direktni sončni žarki. Zato se tudi v senci opečemo! V gorah pa se odbijajo sončni žarki od snega in svetlih skal na enak način ter je tudi učinek enak. Ker za oči ni dobro preveč svetlobe, nosimo ob morju in v gorah protisončna očala, ki nas obvarujejo pred slepoto zaradi bleščanja. Telo namažemo s kremo za sončenje, če nočemo opeklin. Ne bodimo nestrpni, pa bomo zagoreli in zdravi!

Kopanje je zelo prijetno. Čim več zdržimo v vodi, več čofotamo, bolj smo zadovoljni. To je prijetno, lepo in prav. Da pa nas ne bi zagrabil krč, je bolje, da ne skačemo v vodo preveč razgreti. Bolje je, da se prej zmočimo. Prav tako je bolje, da ne skačemo v vodo s polnim želodcem, se pravi takoj po jedi; marsikdo je zaradi tega ostal pod vodo, kljub temu da je bilo dosti ljudi v bližini. Neplavači naj ne silijo v vodo, če ni v bližini kdo, ki zna dobro plavati in reševati. Prav tako naj tudi najboljši plavači ne plavajo predalec v morje ali čez mrežo. Morski pes plava hitreje!

Užitki dopusta so prijetni. Človek je na dopustu bolj lačen kot doma. Ker si radi kupujemo sadje, čeprav je drago, ne bo odveč, če ga kljub vročini in dopustniški lenobi operemo. Vnetje želodca ali črevesja, bruhanje in driska, slabo počutje in ležanje v postelji samo zaradi tega, ker nismo upoštevali najosnovnejših pravil higiene, je pravična kazen, vendar čisto odveč. Kužne klice se v vročini hitro razvijejo, zato je nevarnost, ki jo povzroča neoprano sadje poleti, toliko večja. Iz tega razloga tudi ne smemo jesti prejšnji dan kupljenih salam, klobas in drugega mesa, če ga nimamo v hladilniku.

Tako. Malo navodil za dopust ne škoduje. Pomislimo kdaj nanje, pa nam bo morda dopust še prijetnejši, kakor pa upamo. Uživajmo v soncu, na zraku, na morju ali v gorah! Spočijmo se, naberimo si novih moči, potem pa spet z veseljem na delo!

Drobni nasveti

- Mleka nikoli ne postavimo na svetlo ali morda celo na sončno mesto. V njem nastajajo kemični procesi, ki vplivajo na njegov okus.
- Mesa ne devajmo v posodo z vodo in morda celo nanj pozabimo. Peremo ga pod vodovodno pipo, vendar ne predolgo. S pranjem odstranjujemo mesne sokove in tako zmanjšujemo njegovo hranilno vrednost.
- Vsakršno pečeno meso pripravimo toliko časa pred serviranjem, da se ohladi. Ohlajenega namreč lahko narežemo v lepe rezine, ki jih potem položimo v vroč sok ali mesno omako.

Sožitje z hladilnikom

Kakšen izvrsten pomočnik nam je hladilnik, občutimo največkrat šele takrat, ko se začno vroči poletni dnevi. Mirno in nemo stoji v kotu, rahlo prede, proizvaja led; zmrzuje sladolede, hladi kreme in pijače, ohranja živila sveža in užitna, drži v šahu vitamine in tako bogati naš jedilnik. Dela venomer, nič ne klepeta, se ne krega ali pritožuje in zelo malo zahtev ima. Zato tudi mi ne zahtevajmo od njega stvari, ki presegajo njegove sposobnosti.

Ne kritizirajmo ga, da je zanič, da ne dela dobro — ko pa mora stati s hrbtom tik ob steni, v lica pa ga greje štedilnik, pozimi pa morda še radiator.

Ne godrnjajmo, da surovo maslo diši po hladilniku, da ima gnjat okus po siru in mleko po gnjati, če smo zmetali vanj vse po vrsti, kar nam je prišlo pod roko. Vanj ne spadajo konzerve, marmelade, med, kumare, jabolka, krompir, južno sadje (predvsem banane) in pecivo. Vanj ne postavljamo toplih jedi, ker izparevajo, izparevanje pa slabi hlajenje in tudi drugim živilom v hladilniku ne godi takšno hipno povišanje temperature. Močno dišeča jedila in jedila, ki se rada navzamejo tujega vonja, hranimo v zaprtih posodah ali dobro zavita v folijo.

Hladilnik ima rad red in čistočo. Zato postavljamo jedila v določene predale. Najhladnejši predal je tik pod izparilcem in tu je mesto za občutljivejša živila: meso, perutnino, jajčne jedi, smetano. Drugi najhladnejši prostor je ob izparilcu, torej za mleko in surovo maslo. Srednje hladen predel je vmesni prostor, kjer hranimo mesne izdelke, maščobe, sladkano sadje, hladimo jedi. Zelenjavo in sadje hranimo v spodnjem delu hladilnika, ki je najčešče opremljen s posebnim predalnikom. Če takega predalnika ni, zavijemo zelenjavo v papir, sadje pa denemo v plastično posodo.

Notranjost hladilnika je občutljiva in temu primerno ravnamo z njo. Ko se led stali, umijemo hladilnik z blago raztopino sode ali okisano vodo. Mila nikar ne uporabljamo! Ko smo očistili tudi vse kotičke, speremo notranjščino s čisto vodo in dobro zbrišemo. Vsaj pol ure naj bo še odprt, da se popolnoma osuši, nakar ga šele napolnimo in spet vključimo.

Prijateljstvo je vedno obojestransko. Skrben, uvideven in dober gospodar ima tudi dobrega pomočnika.

Sodnik se je vzdramil iz svoje osuplosti; s pazljivim očesom je gledal na Luko in se je smehljal.

„Ti sam praviš, da si ga ubil! Kako pa si to storil, bratec?"

Prijazno in smehljaje je govoril sodnik, Luka pa je trepetal, začutil je nenadoma veliko utrujenost, meglilo se mu je pred očmi in glas mu ni hotel iz grla.

„Nehajte!" je prosil tiho, jecljaje, komaj razločno. „Grešil sem, kaznujte! Truden sem, rad bi spal..."

Sodnik je pomaknil stol k njemu, Luka se je zgrudil in je nagnil glavo na prsa.

„Še to povej: kako si storil? Razloži nam, potem boš spal."

„S kamnom..." je jecljal Luka tako tiho, da je stopil sodnik tik predenj in se sklonil k njemu. „Z okroglim kamnom... za tilnik... na bradavico..."

„Tako! Tako! Pa še to povej: kam pa si spravil bankovce?"

„Za hišo sem jih spravil... pod drva zakopal... Rad bi spal..."

„Kmalu boš spal, siromak, mirno boš spal... Luka, dovolj je bilo trpljenja za hudo misel!"

Luka se je nasmehnil že napol v spanju; ni razumel sodnikovih besed, toda čutil je, da mu je bil rekel nekdo nekaj prav prijaznega in tolažilnega, toplo besedo, kakor je že dolgo ni slišal; oddahnil se je globoko in je zadremal na stolu.

Sodnik, žandarm, krčmar in kmet so se razgovarjali dolgo časa; pisar je sedel za mizo, molčal je in se je čudil.

„Saj sem vedel!" je klical krčmar. „Že na vozu sem vedel, med potjo, da je bilo tako in nič drugače!"

„Ko sem stopil z voza," je izpregovoril kmet, „sem rekel: Ne vem, kdo je Andrejca ubil, ampak toliko vem, da ga Luka ni!"

„Ta res ni hudodelec!" je zamrmral žandarm, ko je pogledal na spečega Luko. „Ampak čudno je, da se mu je tako nenadoma zbledlo..."

„Ni se mu zbledlo... nekaj drugega je bilo!" je odgovoril sodnik; odprl je duri in je zaklical v vežo.

Čez malo časa se je prikazal na pragu visok, čokat človek; oblečen je bil v blatne cunje, na nogah je imel čevlje brez podpltov, njegov obraz je bil rumen in razoran, kakor od suhe ilovice. Uklenjen je bil in žandarm je stal za njim.

„Kaj pa me budite?" je kričal že na pragu. „Zdaj me imate, bodite veseli in pustite me pri miru! Od kdaj pa je reč taka, da človek še ponoči nima miru? Kaj ne morete opraviti podnevi?"

„Kobar, ali poznate tega človeka?" je vprašal sodnik in je pokazal na Luko.

Kobar se je zasmejal krohotoma, tako, da se je Luka stresel in vzdramil.

„Poznam ga, spominjam se nanj! Tudi on je bil med njimi, tudi on je bil med tistimi Judeži, ki so me mislili prehiteti! Ubogi Andrejec! Med samimi Judeži in razbojniki si sedel! Saj sem že rekel, da nisem nič hudega nameraval to noč! Ampak ko sem videl to razbojniško družbo, sem si mislil: če je že potreba, da se kdo polasti tistih bankovcev, zakaj bi se jih ne polastil jaz?"

„Pa ste šli in ste vzeli rovnico, ki je ležala v veži kakor nalašč!" ga je prekinil sodnik.

„Pa sem šel, tako je! Ta-le človek, ki tukaj sedi, se je lovil pred mano kakor moja senca. Mislil sem že, da pridem prepozno, pa sem sklenil: Ti njega, jaz tebe! Hvali Boga do komolcev, prijatelj, da nisi ubijal nocoj, zakaj ne sedel bi zdajle tukaj!"

Kobar se je zasmejal še glasneje, Luko pa je stresel mraz od nog do glave.

Sodnik je zamahnil z roko, Kobar pa se je okrenil še na pragu in je zaklical v izbo:

„Lahko bi mi dali boljšo posteljo za teh par noči. Truden sem od dolgega pota, zato ostanem malo tukaj; ampak drugi teden adijo!"

Sodnik je pogledal za njim zlovoljno in skoro plašno.

„Srečno smo ga iztaknili, ampak od kar je tukaj, nisem miren. Jutri že, jutri ga pošljenm v Ljubljano; tam imajo prvo pravico do njega, tam naj ga drže, razbojnika!"

Ozrl se je nekoliko začuden na Luko, kakor da je bil pozabil nanj:

„No, prijatelj, kaj pa še počneš tukaj? Vzemite mu stran to!" je pokazal na okove.

Luka se je počasi vzdignil.

„Ljudje božji, ne jaz... ne jaz...!"

„Seveda ne ti!" ga je prekinil sodnik osorno. „Zbogom, prijatelj!"

Okrenil se je in je stopil k mizi.

„Stoj!" je vzkliknil sodnik nenadoma. „Ali poznaš te-le papirje?"

Držal je v roki zvitek bankovcev, ki so bili ob robu krvavi, kakor da jih je tiščal kdo v okrvavljeni roki.

„Poznam!"

„Nisi jih torej zakopal pod drva... ampak dosti ni manjkalo! Bog s teboj!"

S povešeno glavo je stopil Luka iz izbe; na stopnicah se je opotekal kakor pijan in krčmar ga je držal pod pazduho. Komaj so sedeli v vozu in je krčmar pognal, se je naslonil Luka v kot, zaspal je trdno in je spal vso pot, tudi se ni vzdramil, ko se je ustavil voz pred krčmo.

„Kam bi z njim?" je pomislil krčmar in je gledal na Luko, ki je slonel zleknjen v kotu, glavo napol visečo iz voza.

„Na klop ga položi, tam naj se naspi!" je svetoval kmet.

„Tam leži Andrejec!"

„Saj ga ne bo videl... in mrtvec ga ne bo motil v spanju!"

Prijela sta Luko obadva in sta ga nesla v hišo; krčmar je vzel plahto z voza, zganil jo je ter jo vtaknil Luki pod glavo.

Na stolu poleg ubitega Andrejca je gorela sveča; dolgi, nemirni plamen je vzplapolaval in pojemaval, tiha, rumena luč je sijala na ubitega in na spečega...

Luka je dihal mirno in počasi in se je smehljal v sanjah; trpljenje je bilo izbrisalo črni madež z duše.

(Konec)

Vernik v socializmu

Aktualna politična glosa (odlomek)

V naši socialistični samoupravni družbi uresničujemo tudi svobodo veroizpovedi, kot eno izmed z ustavo zagotovljenih človekovih pravic in s tem tudi svobodno delovanje verskih skupnosti oziroma cerkve. To ni nekakšna taktika, svoboda verovanja izvira iz same narave našega družbenopolitičnega sistema. V njem namreč ustvarjamo ugodne razmere za svobodo človeka in ne za svobodo monopolov, privilegijev in manipulacij. Zavedamo se — tako piše Edvard Kardelj — družbeno zgodovinskih izvorov religije in tega, da mora biti občan tudi kot vernik svoboden. Njegova vera mora biti enako svobodna kot vsi ostali vidiki interesov in potreb delovnega človeka. Če bi kakorkoli krnili to njegovo svobodo, bi ne bilo nikakršnega jamstva, da se ne bi tako godilo tudi drugim vrstam svoboščin. Zato tudi gradimo na interesnem družbenem pluralizmu, ki omogoča, da pridejo do izraza vsi resnični interesi in potrebe v okviru socialistične samoupravne družbe.To pa je hkrati edini pogoj, brez katerega ne more biti tudi resnične verske svobode, kajti vera, ki jo zlorabljajo za politične namene, ali cerkev, ki je vprežena v voz politike, ne more biti svobodna.

Cerkvi v naši družbi je postavljena za njeno svobodno delovanje omejitev, ki velja za vse naše ustavne pravice: ne sme dovoliti, da postane sredstvo protisocialistične in protisamoupravne politike. Tega pogoja ji ne postavlja predvsem zveza komunistov, temveč ji ga v vedno večji meri postavljajo sami verniki kot člani socialistične zveze in kot samoupravljalci. Tej zahtevi se pridružujejo tudi številni duhovniki, ki žele, da cerkev na Slovenskem ne bi ponovila hudih in tragičnih napak iz polpretekle zgodovine.

V 174. členu ustave SFRJ je zapisano: „Izpovedovanje vere je svobodno in je človekova zasebna stvar. Verske skupnosti so ločene od države in so svobodne pri opravljanju verskih zadev in verskih obredov. Verske skupnosti smejo ustanavljati samo verske šole za vzgojo duhovnikov. Protiustavna je zloraba vere in verske dejavnosti v politične namene. Družbena skupnost lahko materialno podpira verske skupnosti. Verske skupnosti smejo imeti v mejah, ki jih določa zakon, lastninsko pravico na nepremičninah."

Kar je zapisano v ustavi je načelno stališče naše partije, ki je že lep čas uveljavljeno tudi v praksi. Slovenski komunisti so že pred ustanovnim kongresom KPS leta 1937 na Čebinah pozivali na akcijsko enotnost delovnih ljudi ne glede na svetovnonazorske razlike, o čemer na primer lahko preberemo tudi v delu slovenskega teologa „Razvoj povojne jugoslovanske marksistične teorije religije", pri čemer pa avtor tega dela takoj dodaja, „da ni samo cerkvena politična igra kriva in odgovorna za to, da so bili kristjani velikokrat zadržani do komunizma in marksizma kot družbeno ustvarjalnega gibanja", ker „sovjetska stvarnost ni govorila v prid zbliževanju in strpnosti". Po njegovem ni bilo dovolj jasno, „kaj bo z religijo, ko se bo partija čutila dovolj močno in ne bo potrebovala zaveznikov, ki bi prihajali z drugih ideoloških obzorij".

Takšne poenostavitve pa vsem znana dejstva iz naše polpretekle zgodovine zanikajo. Nasprotno je namreč res: da si je namreč partija že pred vojno vztrajno prizadevala tesneje povezati „tudi s tistimi narodno zatiranimi množicami, ki so imele dotlej predsodke do njih, ker se še niso osvobodile vpliva reakcionarne buržoazne propagande proti komunistom — „brezdomovincem'". To pa je bil v bistvu tudi boj za katoliške množice, ki so bile zbegane, prav kar zadeva odnos do nacionalnega vprašanja.

Stališče, izraženo v manifestu, da komunisti spoštujejo versko prepričanje svojih sobojevnikov, je odločilno vplivalo na proces diferenciacije med verniki; tudi zato se je med vojno večina odzvala pozivu Osvobodilne fronte za boj proti okupatorjem in domačim izdajalcem. Reakcionarni klerikalci so si prizadevali, da bi komuniste osamili in jih povsem ločili od vernih množic, izkoriščujoč pri tem tudi zaostalost in nevednost ljudi in uporabljajoč vsa orodja uradne, cerkvene protikomunistične propagande, ki je bila na primer tako značilna za papeza Pija XI. in Pija XII. ter vsebino njunih enciklik. Toda Osvobodilna fronta je s svojo pošteno, načelno politiko uspela ločiti klerofašiste od večine delovnih množic. Pravilno je pokazala na edino možna pota in sredstva za boj, da bi bile uresničene vsakdanje socialne, ekonomske, demokratične, narodnoosvobodilne, kulturne in druge zahteve slovenskih delavskih množic ne glede na njihovo politično in versko prepričanje. Že leta 1942 je objavila, da bo spoštovala verska čustva katoličanov, da bo dopuščala svobodo izpovedovanja prepričanja ter opravljanja verskih in cerkvenih dolžnosti. Hkrati je pozvala katoliško cerkev na Slovenskem, „da se v skladu s potrebami novega življenja nasloni na lastne sile ter svobodno in popolno zaživi v njih".

Tik po končani vojni, po osvoboditvi, ki je bila po Kidričevih besedah tudi dejanje vernih množic, je predstavništvo slovenske duhovščine izročilo narodni vladi Slovenije spomenico, v kateri obžaluje nekatere svoje napake med okupacijo. V njej so tudi izrazi patriotičnega čustvovanja in pripravljenosti, „da delo naših narodnih oblasti za vsakršno blaginjo naroda v svojem poklicnem delu odločno podpremo". V spomenici je izražena radost nad osvobojenjem in nad ustanovitvijo slovenske države ter zahvala „naši narodni vojski, njenemu poveljniku maršalu Titu ter našim velikim zaveznikom."

Posebej zanimiv je del spomenice z izrazi obžalovanja, ki se glasi:

„Zato resnično obžalujemo, da so take in podobne napake v usodni dobi okupacije zagrešili tudi nekateri katoličani in celo nekateri duhovniki. Zaradi nepoučenosti, propagande, napačnega in včasih tudi naravnost neresničnega poročanja listov ter pritiska okupatorja je mogoče tako krivdo sicer razumeti, a je ni mogoče docela opravičiti. Ne moremo si misliti, da bi dobre vernike in duhovnike pri tem kdaj vodila zlonamernost; do takega ravnanja je po naši sodbi moglo priti le zaradi strahu pred brezboštvom. Obžalujemo in ostro obsojamo dalje vsa brezpravna nasilna dejanja, zlasti še dejanja ‚črne roke', ki smo jo vedno obsojali".

Predsednik slovenske narodne vlade Boris Kidrič je v svojem odgovoru med drugim dejal:

„Slovenska duhovščina in škof dr. Gregorij Rožman sta imela od vsega začetka narodnoosvobodilnega gibanja, to se pravi od 1941. leta dalje vso možnost, da se narodnoosvobodilnega gibanja udeležita. Osvobodilna fronta je tako vso slovensko duhovščino kakor ljubljanskega škofa na udeležbo v svetem domovinskem boju vztrajno vabila tudi tedaj, ko je velik del slovenske duhovščine s škofom Rožmanom na čelu že pokazal izrazito sovražno lice narodnoosvobodilni borbi in prešel na okupatorjevi strani v narodno izdajstvo. Maloštevilni duhovniki, ki so prešli v partizanske vrste, so bili nadvse prijateljsko sprejeti in so imeli vso možnost v vsakem pogledu opravljati versko službo v naši vojski. Do narodnega izdajstva ni moglo priti iz strahu pred brezboštvom, ker je bil strah vselej nazorno neutemeljen, temveč je do njega prišlo zaradi odtujenosti narodu, zaradi povezanosti s protiljudskimi oblastniki in protiljudsko reakcijo ter zaradi službe tujim imperialističnim interesom. Neprijetnega položaja, v katerem se je znašla duhovščina ob osvoboditvi domovine, ni kriva Osvobodilna fronta, temveč so ga krivi narodno izdajalski duhovniki sami in vsi tisti, ki so duhovščino tirali v narodno izdajstvo. Veri ni škodovala Osvobodilna fronta, temveč ji je škodovalo sodelovanje škofa Rožmana in drugih duhovnikov z okupatorjem. Če bi se bila duhovščina aktivno udeležila narodnoosvobodilnega boja, bi si bila pridobila moralnopolitičen kapital, ki ji ga ne bi mogel nihče odvzeti, pa naj bo prijateljsko, nevtralno ali sovražno razpoložen do religije in Cerkve."

Teoretična stališča naše partije do religije in cerkve so potemtakem že dolgo jasna. Ne zanikamo, da v preteklosti ni prihajalo do različnih pojmovanj teh stališč in na tej podlagi tudi do različne prakse, vendar poglavitni vzrok ni bil v partijskem sektaštvu, kakor poskušajo nekateri zlonamerno prikazovati. Do posameznih pojavov nestrpnosti do cerkve je prihajalo predvsem po krivdi medvojnega ravnanja dela slovenske cerkve in škofa dr. Rožmana, ki je uspel marsikoga prepričati, da „boj proti komunizmu ni politična, temveč verska zadeva". Do njih je prihajalo tudi zaradi sovražnega odnosa dela RKC do ljudske oblasti zlasti prva leta po vojni, tedaj, ko smo se morali bojevati za svoj obstoj, za meje in proti kontrarevoluciji. Avtor že omenjene teološke razprave zato pravilno ugotavlja, da so prav iz teh razlogov mnogi razglašali cerkev za reakcionarno, množicam sovražno ustanovo.

Nad takšno vlogo cerkve in precejšnjega dela duhovščine pri nas in drugod v svetu so bili vse bolj razočarani predvsem verniki sami. Zato je tudi postopoma prihajalo do sprememb v rimskokatoliški cerkvi, v njenih stališčih do „brezbožnega komunizma". Tudi znotraj cerkve je bilo čedalje več ljudi, ki so spoznavali, da je zagrizena protikomunistična politika, ki jo je izvajala cerkev dolga desetletja, doživela polom. Spoznali so, da se je cerkev v preteklosti zaradi svojih ozkih interesov navezovala tudi na nehumane družbene sisteme, celo na fašizem, kar jo je kompromitiralo in odvračalo vernike od nje. Čedalje glasnejše so postajale zahteve, da je treba znova premisliti vero in preučiti cerkveno organizacijo in njena posvetna gledanja, sicer bo cerkev izgubljala tudi v svetnih zadevah. Mnogi so, ki terjajo, naj bi se cerkev približala današnjemu človeku, naj bi postala bolj kritična do kapitalističnega izkoriščanja, imperializma, neokolonializma, rasizma itd.

Tako mora katoliška cerkev v svetovnem merilu občutno prilagojevati svojo socialno in politično doktrino novim družbenim tokovom v svetu, če hoče ohraniti vpliv med večstomilijonsko množico vernih. Histerični antikomunizem je zamenjala zmernejša usmeritev, ki sicer še vedno konsekventno brani na primer privatno lastnino, vendar čedalje bolj poudarja tudi socialna vprašanja in celo participacijo delavcev. Znana so tudi sodobna politična prizadevanja cerkve kot mednarodnega političnega subjekta, da bi presegla svojo enostransko, močno naglašeno blokovsko usmeritev iz dobe hladne vojne. Cerkev mora bolj in bolj misliti tudi na novoosvobojene afriške, azijske in latinskoameriške države, ki se v okviru politike neuvrščenosti zavzemajo za pravičnejšo ekonomsko ureditev v svetu.

Na Slovenskem je v vrste duhovščine počasi začel le prodirati pokoncilski duh. Zlasti v reviji „Znamenja" so bila objavljena nekatera „sveža" stališča, katerih vsebina bi bila na kratko naslednja:

1. Treba je sprejeti nove družbene razmere kot nujno znamenje časa in kot izziv cerkvi. Cerkev mora ponovno premisliti o svoji veri, o njenih možnostih in perspektivah v spremenjenem svetu.

2. Marksizem je bil in je ena vodilnih sil pri preoblikovanju sodobnega sveta.

3. Marksizem je napreden, a ne razrešuje vseh protislovij. Edino religija, seveda pravilno razumljena, zagotavlja človekovo svobodo in subjektivnost. Krščanstvo naj bo navzoče v procesu človekovega osvobajanja.

4. Cerkev mora zavreči preživele oblike organiziranja in delovanja ter naj se ne izreka tako, kot da bi bila pristojna v vseh zadevah. Takšnega poslanstva ne more opravljati sedanja cerkev, temveč nova oziroma prenovljena cerkev.

Med pokoncilsko usmerjenimi duhovniki smo slišali tudi stališče, da cerkev ne more biti nikakršen posrednik med družbo in državljanom — vernikom, temveč da se mora vernik sam vključevati v samoupravno življenje po svoji vesti in po svojem prepričanju, cerkev pa mu pri tem ne sme postavljati nobenih ovir.

Seveda ne mislijo vsi tako. Znotraj cerkve so še teologi, ki razlagajo razredni boj in diktaturo proletariata kot nekaj, kar je povsem tuje duhu evangelija, čeprav seveda ne več kot izraz „zločeste narave marksizma". Po teh razlagah je poglavitno gibalo razrednega boja sovraštvo. Krivice po njihovem ne bi smeli iskati v strukturi ekonomskega sistema, temveč v njegovih pomanjkljivostih. Globlji vzrok človekovih socialnih težav in stisk je greh, katerega ga lahko osvobodi le Kristus.

Takšne trditve se prav nič ne skladajo z realnostjo sveta, v katerem so se in se bodo tudi v prihodnje milijonske množice vernih vključevale v razne oblike razrednega boja, vendar ne kot gibalo sovraštva, temveč kot samoosvobodilni proces, kot proces preseganja ekonomske in politične odtujitve, v katerem naj bi postal za človeka najvišje bitje človek sam. Z razrednim bojem si prizadevamo ustvariti pogoje za humanizacijo odnosov, povečanje ustvarjalne moči človeka, spremidnjanje človeka v dejanski subjekt, ki bo sam odločal o življenju v prihodnosti. Večina vernikov, sodelujočih na tem pohodu napredka, ki s socializmom danes osvaja svet, ne vidi v vsem tem nič takega, kar bi bilo v nasprotju z duhom evangelija. Seveda pa razrednega boja nikakor ne enači z raznimi deformacijami, na primer s stalinizmom, in ne misli, da mora biti vsaka oblika diktature proletariata narejena po stalinistični meri. Naš samoupravni interesni pluralizem socialistične demokracije zanesljivo ni takšen, o tem se verniki lahko prepričajo vsak dan posebej. To bi moral spoznati tudi tisti avtor, ki je pred časom v „Biltenu", časopisu za študente in izobražence, med drugim zapisal tudi tole:

„Če človek božanstvo popolnoma zanika, če ga povsem izrine iz svojega bivanjskega prostora, tako da zavlada v njem radikalni materializem, potem se naseli v njegovem srcu čudna praznina. To praznino skuša zakrinkati z razkazovanjem moči, z velikim hrupom napredka, z nenasitnim iskanjem blagostanja. Vendar praznina ostane in človek je pred njo brez obrambe — tedaj se ga lahko polasti totalitarna sila."

Ta zapis ne upošteva dejstva, da v Jugoslaviji ni nevarnosti totalitarizma med drugim tudi zato, ker jugoslovanski marksisti niso nikoli sprejeli stalinistične opredelitve, po kateri je religija že sama po sebi ovira, ki zadržuje sprostitev človekovih ustvarjalnih sil in ki ji je zato treba napovedati frontalni boj.

Na primer tedaj, ko smo se netenju verskega sovraštva, umetnemu razpihovanju nacionalističnih in šovinističnih strasti, sejanju razdora med jugoslovanskimi narodi uprli z idejo in prakso bratstva in enotnosti, ki jo kot punčico svojega očesa varujemo tudi danes in jo bomo kot najpomembnejšo pridobitev narodnoosvobodilnega boja in revolucije varovali in branili, če bo treba, tudi jutri. Zato je za nas vedno bil in je pomemben boj proti klerikalizmu.

Jugoslovanski komunisti vprašanj v zvezi z religijo niso nikoli postavljali v ospredje. Naš odnos do nje smo opredeljevali glede na njeno vlogo v razrednem boju, v procesu osvobajanja človeka. Zato je za nas vedno bil in je pomemben boj proti klerikalizmu. Seveda se ne strinjamo s trditvijo ljubljanskega nadškofa, da je govorjenje o klerikalizmu „pač prazen strah, o katerem Gorenjci pravijo, da je znotraj votel, od zunaj pa ga nič ni". Kaj pa je drugega kot klerikalizem na primer podtikanje, češ da pri nas vera ni svobodna, da delimo ljudi na „prvorazredne" in „drugorazredne" državljane in podobno. Z veliko vztrajnostjo izbrskajo kakšen primer sektaškega odnosa, na primer do vernega učitelja, potem pa stvari posplošijo in prikažejo tako, kot da na naši šoli ni prostora za vernega učitelja, ker pač delajo težave „le nižji organi iz krajevne organizacije". Dr. Zalokar je kot vernik v odgovoru na Pogačnikov intervju v „Delu" pošteno posvaril, da si ne smemo zapirati oči pred nevarnostjo podtalnega klerikalizma, katerega korenine so razpredene na široko in globoko. Tudi v reviji „Znamenje" smo prebrali, da poznamo dve vrsti klerikalizma kot boja za oblast: klerikalizem kot poskus klerikov, duhovnikov in laikov, da si pridobijo oblast v družbi, in pa poskus klerikov, zlasti višjih cerkvenih dostojanstvenikov, da si pridobijo oblast v cerkvi na škodo nižje duhovščine in na škodo vernikov. Zlasti tu je treba iskati poglavitni vzrok, da je „svobodno izpovedovanje vere v praksi še vedno ideal", kajti iz zgodovine in iz razmer, ki v današnjem svetu niti niso tako redke, se jasno vidi, da je klerikalizem poglavitna ovira takšni svobodi.

Nasprotno pa v zvezi komunistov nikakor nismo in ne podcenjujemo nevarnosti sektaštva v lastnih vrstah in v družbi nasploh. Prav dobro se namreč zavedamo, da bi bilo sektaštvo, če se ne bi spopadli z njim, lahko nevaren dejavnik odtujevanja od samoupravnega odločanja, vsekakor nič manj nevaren kot klerikalizem. Vztrajno si prizadevamo, da bi ga s krepitvijo subjektivnih sil in socialističnih samoupravnih odnosov v vsakem okolju, z dvigom idejnopolitične ravni partijskega članstva in delovnih ljudi ter seveda predvsem s širitvijo frontnosti političnega dela kar najbolj uspešno presegali. Pri tem se zavedamo, da ima sektaštvo tudi čustvene korenine v preteklosti, ki jih pojavi klerikalizma vedno znova oživljajo.

Zakaj smo potemtakem odločno proti klerikalizmu in sektaštvu? Predvsem v korist resnične človekove osebne svobode, torej tudi zaradi svobode veroizpovedi. Zoper klerikalizem in sektaštvo smo predvsem zato, ker je celotna družba postavljena tako, da vsakdo v njej enakopravno in odgovorno sodeluje, ustvarja in odloča, sektaštvo in klerikalizem pa poskušata človeka v tem omejevati. Za nas je predvsem pomembno, da se ljudje vključujejo v socialistično samoupravno prakso in odnose. Za uresničitev revolucionarnih ciljev je pomembno, da postane človek ustvarjalna osebnost, subjekt družbenega in političnega dogajanja, in tega ne povezujemo z vprašanjem, če bo in kdaj bo prenehal verovati v boga, ali bo religiozna oblika zavesti morda še ostala tudi potem, ko ne bo več v družbi temeljnih pogojev zanjo, in ali bodo morda še obstajali pogoji za eksistencialno religioznost, ki bo obrnjena v človeka. Za vse, ki se bojujejo za nove, humanejše, pravičnejše družbene odnose, mora biti poglavitno preprečevanje klerikalnih in sektaških pojavov kot tudi tehnokratizma in birokratizma, skratka vsega, kar poskuša človeku preprečevati, da sam odloča o sebi, svojih potrebah in svojem delu. Boj za dejansko osvobajanje človeka se ne bije proti religiji, temveč proti zlorabi le-te in proti vsemu, kar človeka odtujuje od njegovega generičnega bistva, kar ga ovira v procesu samoosvobajanja. Za nas je potemtakem bistveno, da gradimo avtentične socialistične in samoupravne odnose ter da se vanje enakopravno vključujejo vsi, ne glede na verske in druge svetovnonazorske razlike. Naš cilj je razvita socialistična samouparvna praksa, popolna sprememba družbe in odnosov v njej. To je daleč pomembnejše kakor pa vprašanje, ali bo imel človek v taki družbi še religiozne potrebe in če bo ob humanizmu, ki si ga bo ustvaril na zemlji, iskal tudi boga.

Potemtakem je povsem odveč vprašanje, ki se je zastavilo v članku „Osvobojeni od vrednote?", objavljenem v verskem tedniku „Družina" št. 25/77. Takole se glasi:

„Ali si ne bodo verni, ki jim vera pomeni resnično vrednoto, ob branju teh vrstic (češ da se bojujemo proti vsaki odtujitvi, tudi verski, op. F. Š.) zastavili vprašanja, koliko je potem sodelovanje pri graditvi socializma sploh opravičljivo pred njihovo vestjo, če to pomeni isto kakor ‚osvobajanje izpod vpliva religije in verske zavesti' ali celo ‚rušenje materialnih in duhovnih pogojev religioznosti'?"

Vprašanje je zastavljeno tako, kakor da si naš delovni človek še ni pridobil nobenih samoupravnih in socialističnih izkušenj v življenju nove družbe in kakor bi ne mogel sam najbolje presoditi, ali s preobrazbo družbe zares deluje proti samemu sebi, ali res pomaga s tem odpravljati in uničevati, kar mu je najsvetejše. Samoupravljanje in socializem zanesljivo ne bosta uničila ničesar, kar človeku pomeni resnično vrednoto. Vsekakor bo to odvisno tudi od krščanstva samega, od tega, „kakšno bo njegovo soočenje s temeljnimi dilemami sodobnega sveta", kakor avtor sam ugotavlja v že omenjeni knjigi. Nekateri teologi že sedaj menijo, da vrednota, ki šteje konkreten svet za nebistveni del bivanja, kot zgolj sredstvo za dosego srečnejšega onstranstva, ne more dolgo živeti. Zato nekateri v luči religije zadnje čase bolj poudarjajo pomen človekovega stvarstva na zemlji, v službi ljubezni do sočloveka, kar ima — kot pravi dr. Grmič v knjigi „Iskanje in tveganje" (Zadruga katoliških duhovnikov, Ljubljana 1975) — tudi samostojno vrednost za večnost, ne glede na subjektivno vrednost za tistega, ki ga opravlja. Tako tudi popolnejši svet, ki ga pomaga graditi vernik kot samoupravljalec, lahko pomeni zanj „samostojno vrednoto za večnost". To je pač stvar njegovega verovanja, njegove intime, tega mu nihče ne bo vzel, če bo tako hotel. To njegovih sobojevnikov — ateistov ne bo prav nič motilo in tudi ne bo oviralo svobodnega izpovedovanja in uresničevanja njihovih tostranskih interesov. Poglavitno je, da bo človek v takem družbenem položaju, ko bo njegova religioznost odvisna od njega samega.

In naposled še nekaj o marksističnem ateizmu, ki se razlikuje od vseh drugih ateizmov: antičnega, renesančno-prosvetljenskega oziroma buržoazno liberalskega. Ateizem sam po sebi kot golo zanikanje boga je posredno priznavanje boga po zanikanju, ni še afirmacija novega družbenega položaja človeka, novih, višjih vrednot, novih, človečnejših odnosov. Marksist v razmerah naše družbe ni predvsem ateist, je tudi bojevnik za samoupravljanje in humanizacijo naše družbe, za razvoj socialistične zveze in za pritegovanje širšega kroga ljudi, predvsem vernikov, v to najširšo politično organizacijo. Je bojevnik, ki se skupaj z verniki zavzema za spreminjanje socialnih odnosov, za spremembo sveta, torej zamenjuje boj proti religiji z bojem za lepše življenje. Komunist zavrača vsako novo religijo, četudi bi se predstavljala kot komunizem, kajti komunisti niso nekakšni pridigarji, ki bi le razlagali svet in samo sanjali o novi družbi ali o komunizmu kot nebesih, temveč je njihova naloga skupaj z vsemi naprednimi ljudmi spreminjati razmere, v katerih živijo. Pri tem bodo delovni ljudje, ne glede na to, ali so marksisti-ateisti ali verniki, tem uspešnejši, čim bolj bodo znali ločevati med religijo in klerikalizmom. Če tega ne bi znali, bi jih tisti, ki jim socializem in socialistično samoupravljanje nista pri srcu, toliko lažje potiskali na dva nasprotna si bregova.

Franc Šetinc
(Delo, Ljubljana)

TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 30. 7.: 15.20 Domovinski film — 17.00 Jollybox — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mladina in glasba na Dunaju 1977 — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Ne poboljšljivi — 21.55 Šport — 22.15 Gangsterski film — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 31. 7.: 16.15 Waltonovi — 17.00 Kratki film — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Film za počitnice — 21.40 Šport — 21.50 4+4=mi — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 1. 8.: 10.30 Domovinski film — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 2. 8.: 10.30 Družinski dragulj — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Igra se lahko prične — 21.00 Sin iz dobre hiše — 21.55 Hiša na Eaton place — 22.40 Poročila in šport.

SREDA, 3. 8.: 10.30 Potovanje z Jakobom — 17.00 Lutkovna oddaja — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kenguru Adelheid — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tele-muzej — 20.10 Vedno samo zaradi tebe — 21.40 Poročila in šport.

ČETRTEK, 4. 8.: 10.30 Vedno samo zaradi tebe — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 „Irska zabava" — 21.55 Poročila in šport.

PETEK, 5. 8.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Prišel je tujec — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Emmingerji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Onedinova linija — 21.00 Prometni magazin — 21.45 Šport — 21.50 Ah, to so možje neumni — 23.35 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 30. 7.: 17.30 Lahka atletika — 18.00 Pogovor z Josefom Tausom — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Baletni film — 19.50 Galerija — 20.15 Fidel Castro — 22.50 Jazz slišal in videl.

NEDELJA, 31. 7.: 17.30 Lahka atletika — 18.00 Popscope — 18.30 The Young in heart — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 King of jazz — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 1. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Kiti in delfini — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Hiša na Eaton place — 20.55 Vzpon človeka — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Dve dekleti iz Walesa in Ljubezen k celini.

TOREK, 2. 8.: 18.25 Pregled sporega — 18.30 Baletčina — 19.30 Vožnja z električno lokomotivo — 20.00 Poročni kandidati — 21.35 Čas v sliki in kultura — 22.10 Klub 2.

SREDA, 3. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 — Predarlska — 18.55 Svet pod vodo — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Magija — 21.00 Stekleni človek — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Kung Fu.

ČETRTEK, 4. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Prišel je tujec — 21.55 Čas v sliki in kultura — 22.30 Klub 2.

PETEK, 5. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Novo v znanosti — 21.00 Margret Dünser predstavlja prominenco — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Nemogoča naloga.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 30. 7.: 8.00 Profesor Baltazar — 8.10 Modri plašček — 8.40 Človek in zemlja — 9.10 Po sledeh napredka — 9.40 Izvori mafije — 17.15 Obzornik — 18.35 Sedem rimskih gričev — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Veliki lopovi — 22.05 625 — 22.30 Dnevnik — 22.45 Odrske luči.

NEDELJA, 31. 7.: 9.15 Poročila — 9.20 Za nedeljsko dobro jutro — 9.50 625 — 10.10 Zvezde gledajo z neba — 11.00 Otroci sveta — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.35 Poročila — Nedeljsko popoldne — 18.10 Poročila — 18.15 Sandokan — 19.30 Dnevnik — 20.00 Več kot igra 20.55 Skrivnosti medvedje votline — 21.25 Dnevnik — 21.40 Glasbena oddaja — 22.20 Športni pregled.

PONEDELJEK, 1. 8.: 17.10 Kmetijska oddaja — 17.55 Obzornik — 18.10 Človek in zemlja — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ali ti nisem rekel? — 21.25 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 2. 8.: 17.55 Obzornik — 18.10 Pika nogavička — 18.42 Čas, ki živi — 19.30 Dnevnik — 20.00 Novele Henryja Jamesa — 20.50 Odrske luči — 21.40 Včeraj, danes, jutri — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 3. 8.: 18.00 Obzornik — 18.15 Ne prezrite — 18.46 Porin — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: „Z" — 22.05 Dnevnik.

ČETRTEK, 4. 8.: 18.00 Obzornik — 18.15 Pustolovci — 18.46 Modri plašček — 19.30 Dnevnik — 20.00 Prijatelji in sosedje — 20.25 Svet 1900—1939 — 21.20 Jazz na ekranu — 21.45 Dnevnik.

PETEK, 5. 8.: 15.00 Evropsko prvenstvo v tenisu — 18.03 Obzornik — 18.18 Profesor Baltazar — 18.25 Glasba z obzorja — 18.45 Brigadirski TV studio — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Izvori mafije — 20.55 Tito in nacionalno vprašanje — 21.45 Bogataš in revež — 22.35 Dnevnik.

26. LESNI SEJEM CELOVEC - od 13. do 21. avgusta 1977

s priključenim BLAGOVNIM SEJMOM

1600 razstavljalcev iz 30 držav pričakuje Vaš obisk!

Najmodernejši ŽAGARSKI OBRAT Evrope v obratovanju

Bilčovs: Smrt je kosila

Kar zaporedoma se bela žena smrt — ne glede na starost — oglaša v naši občini in terja svoje žrtve. Tako je v začetku tega meseca v celovški bolnišnici umrla dolgoletna gospodinja Šenhlabove kmetije v Bilčovsu, Neža Kropivnik rojena Reichmann. Od pd. Lesjaka v Bilčovsu, kjer je bila doma, se je primožila k pd. Šenhlabovim v Bilčovs. Zakon z Janezom Šefmanom je trajal samo osem let. Neizprosna smrt ga je mnogo prezgodaj iztrgala iz naše srede. V prvi svetovni vojni je dobil strel v glavo. Krogla mu je tičala v neposredni bližini možganov. Zdravil se je v dunajskih bolnišnicah. Zdravniki so se izrekli na odstranitev krogle, vendar ni bilo zdravnika, ki bi se upal izvesti to težko operacijo. Končno se je v Celovcu našel zdravnik znani kirurg dr. Arlt, ki se je odločil, da ga bo operiral. Operacija je uspela in bolnik je ozdravel. Po vrnitvi iz bolnišnice je prevzel kmetijo in se oženil. Na kmetiji je opravljal dela kot vsak drug kmet. Še istega leta v času žetve, ko je dvigal in nosil težke vreče z žitom v hišo, pa je nenadoma dobil hude bolečine v glavi in je na posledicah vnetja možganov umrl. Zapustil je ženo in štiri nepreskrbljene otroke. Velika kmetija in precejšna družina, so vdovo prisilili, da se je ponovno poročila. V drugem zakonu je imela dve hčerki. Vse otroke je lepo vzgojila in so tudi dobro oskrbljeni. Ko je najstarejša hčerka prevzela kmetijo, si je mati za svojo k hiši prinešeno doto in za veliko skrb in delo zagotovila od hiše nekaj zemljišča na katerem si je skupno z drugim možem postavila hišo, kamor je šla na zasluženi užitek. Čeprav je bila v svojem dolgem življenju zdrava in krepka, pa le pride tisti čas, ko se je treba posloviti. Umrla je stara 83 let.

Na zadnji poti je pokojno spremljala velika množica pogrebcev, pevci SPD „Bilka" pa so se poslovili z v srce segajočimi žalostinkami. Možu, hčerkam in sorodstvu izrekamo naše iskreno sožalje.

V četrtek 14. julija nas je pretresla žalostna vest, da je v Bilčovsu umrl bivši posestnik in gostilničar Miha Esl pd. Odrajc. Po daljšem bolehanju je umrl v 79. letu starosti. Bil je nad 40 let posestnik. Posestvo ni bilo veliko, tako da je bilo treba trdo delati, da si se lahko obdržal. Delo je bilo med zadnjima vojnama edino orožje, s katerim si lahko družini ohranil dom in zavetje. Tako je delal in garal dokler je mogel in končno podlegel v onemoglosti vsled trdih dni v življenju. Mlad je moral v prvo svetovno vojno, kjer je branil avstrijske meje napram Italijanom. Bil je kar kvakrat odlikovan z veliko in malo kolajno za hrabrost. Naj se po trdem delu in trpljenju njegovo truplo spočije v domači zemlji. Poleg številnih pogrebcev so se od pokojnika poslovili tudi naši domači pevci. Vsem svojcem in sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

V tem mesecu pa smo imeli v Bilčovsu še tretji pogreb. V celovški bolnišnici je umrl 12-letni dijak glavne šole in sin družine z imenom Dujak. Ta družina se je pred leti priselila iz štajerskega Gradca v našo občino, kjer je v Kovičah kupila malo kajžo in jo preuredila oziroma prezidala v lepo stavbo. Starejši sin te družine je zbolel. Čeprav so starši iskali pomoč v bolnišnici, mu niso mogli rešiti življenja. V četrtek 7. julja smo ga pospremili na bilčovsko pokopališče. S težko prizadeto družino iskreno sočustvujemo, to je pokazala tudi velika udeležba na pogrebu. Staršem in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

OBVESTILO

Slovenska prosvetna zveza obvešča, da bo od 22. do 27. avgusta 1977 v Celju

TEČAJ ZA ZBOROVODJE

Prijave: do 1. avgusta 1977

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 6. avgusta ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Sodelujejo: moški in mešani pevski zbor SPD „Bilka" ter Magda Koren

Po kulturnem sporedu prosta zabava in ples.

Vsi prisrčno vabljeni!

DVOJEZIČNOST TUDI ZA DOBRLO VAS

Krajevni odbor Zveze slovenske mladine, občinski odborniki in Koroška dijaška zveza prirejajo v času od 1. do vključno 7. avgusta 1977 v Dobrli vasi TEDEN PROTESTA PROTI ODREDBAM MANJŠINSKIH ZAKONOV.

Na sporedu so ves teden pevski nastopi, diskusije, filmske predstave in družabni večeri. Pričetek vsak dan ob 19. uri pred občinsko hišo.

Vsi prisrčno vabljeni!

OBJAVA

Vodstvo Strokovne šole za ženske poklice v Šentjakobu v Rožu javlja vsem tistim, ki v juliju niso mogle opraviti sprejemnega izpita za vpis v triletno strokovno šolo, da jim je dana možnost prijave za sprejemni izpit, ki bo dne 12. septembra 1977.

K izpitu naj prinesejo s seboj vse potrebne dokumente.

Vodstvo šole

OBVESTILO

Začetek tečaja za potapljanje, ki ga razpisuje Slovenska fizkulturna zveza na povabilo Slovenske potapljaške zveze, bo dokončno 15. avgusta 1977 (predvidoma bo trajal 10 dni), v enem izmed slovenskih obalnih mest.

Zahvala

Ob priložnosti lovske prireditve Kluba prijateljev lova so sledeče osebe oz. podjetja in ustanove gmotno podprle prireditev, tako da je bil uspeh le-te zagotovljen. Tem potom se KPL iskreno zahvaljuje spodaj navedenim darovalcem za njihovo razumevanje.

Borovnik Ludvik, puškarna Borovlje; Fanzoj Johan, puškarna Borovlje; Gregorič Jožko, Celovec; Haderlap Tonči, Trg; Hranilnice in posojilnice: Borovlje, Dobrla vas, Globasnica, Pliberk, Šmihel pri Pliberku, Železna Kapla; Kärntner Jägerschaft (Koroško lovstvo); Kelih Mirko; Kmečka gospodarska zadruga Železna Kapla; Kotnik Werner, mizarstvo, Metlovo; Kumer Mirko ml., Blato; Lovska zveza Slovenije; Pradetto Marica, Celovec; Prušnik Karel, Čahorče; Rutar Center, Dobrla vas; Sienčnik Štefan, avtopodjetje, Dobrla vas; Slovenska fizkulturna zveza, Celovec; Smrečnik, gostilna Šoštar, Globasnica; Trampuš Štefan, lesna trgovina, Pliberk; Zveza slovenskih organizacij, Celovec; Županc Brigita, krojaštvo, Železna Kapla.

RADIO PROGRAM

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 30. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 31. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 1. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Vrtiljak popevk.

TOREK, 2. 8.: 9.30 „Le tja, kjer je trata zelena" — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 3. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Iz „novih akordov" (klavirske skladbe) — L. Detela: Obrazi novega slovenskega pesništva — Ljubezenska poezija Cirila Zlobca.

ČETRTEK, 4. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Društveni magazin.

PETEK, 5. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 30. 7.: 4.30 Dobro jutro — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.07 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.40 Veseli domači napevi — 14.24 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansamblom Bojan Adamič — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 0.05 Glasba do 4.30.

NEDELJA, 31. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 16.00 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.15 Plesna glasba za vas — 0.05 Glasba do 4.30.

PONEDELJEK, 1. 8.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesmice v potepu — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in počem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.30 Melodije in ritmi z majhnimi ansambli — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Iz tuje glasbene folklore — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansamblom Fantje treh dolin — 20.10 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 2. 8.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.20 Mladi koncertant — 9.40 Ljudske v solističnih in zborovskih izvedbah — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Poletni promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Poletni sprehod z našimi solisti — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.20 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Popevke se vrstijo — 0.05 Glasba do 4.30.

SREDA, 3. 8.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ob lahki glasbi — 9.40 Zapojmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po svetu glasbe — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Utrinki iz slovenske, jugoslovanske in svetovne zborovske glasbe — 18.30 Variacije mojstrov glasbenega klasicizma — 19.45 Z ansamblom Mojmir Sepe — 20.00 Glasbeni večer RTV Ljubljana — 22.20 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 0.05 Minute z Mozartom — 0.30 Glasba do 4.30.

ČETRTEK, 4. 8.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.20 Počitniški pozdravi — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Majhen koncert za mlade poslušalce — 15.30 Melodije in ritmi z majhnimi ansambli — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Iz repertoarja sopranistke Nade Vidmar in tenorista Janeza Lipuščka — 19.45 Z ljubljanskim jazz ansamblom — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Balade . . . — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 0.05 Glasba do 4.30.

PETEK, 5. 8.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.40 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.40 Pihalne godbe vam igrajo — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Mesta prijatelji — 19.45 Z ansamblom Franca Miheliča — 20.00 Stop pops 20 — 20.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo — 0.05 Glasba do 4.30.

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 30. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.10 Družinski magazin — 9.00 Zabavna srečanja s skritim mikrofonom — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 13.30 Doživel, videl, slišal — 14.00 Voščila — 15.30 Tako zveni v Celovcu — 16.00 Počitniški servis — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 Kulturni magazin — 20.05 Vašo številko, prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 0.00 Poročila.

POZOR!

Vsi, ki bi se radi naučili kakršnegakoli instrumenta, javite to SPD „Edinost" v Pliberku do 15. avgusta 1977.

Informacije in prijave pri odbornikih Slovenskega prosvetnega društva „Edinost" v Pliberku ali pismeno na naslov SPD „Edinost", 9150 Pliberk, v roke Jožku Hudlu.

POPRAVEK

V prispevku prejšnje številke našega lista „Gora — Št. Ilj ob Dravi" se nam je pripetila neljuba napaka, ki jo tem potom popravljamo. Mašno daritev ni popestril šentjakobski zbor pod vodstvom Lajka Milisavljeviča, kot smo pomotoma zapisali, temveč šentjakobski cerkveni zbor.

ŠPORTNI VESTNIK ŠPORTNI VESTNIK

Nogometni turnir

v spomin na Hermana Velika

Slovenski atletski klub je konec minulega tedna priredil na KAC-štadionu v Celovcu II. mednarodni nogometni turnir v spomin na prerano umrlega zaslužnega podpredsednika SAK-a Hermana Velika.

Prvi dan turnirja je pozdravne besede spregovoril predsednik našega nogometnega kluba Franci Šmid. Po predigri med Selami in SAK-om, ki se je končala z zmago 1:0 za SAK (strelec gola Hobel), se je začel športni boj med štirimi moštvi. Slovenijo sta zastopali prvoligaš Olimpija Ljubljana ter drugoligaš NK Maribor, Koroško pa Austria Celovec ter mestno moštvo iz Št. Vida ob Glini, FC Funder (združeno moštvo SV in SCA). Na prvi tekmi sta se pomerili celovška Austria in NK Maribor. Mariborčani so se pustili od nekaj trdih začetnih akcij s strani Celovčanov provocirati in so začeli igrati grobo tekmo, ki se je seveda morala končati z izključitvijo mariborskih igralcev. Tako so Celovčani seveda zlahka in tudi zasluženo zmagali s 3:1. Gole za zmagovalce so dali Koch, Koreiman, Hubitz, častni gol za podlegle pa Gliščič. V drugi tekmi prvega dne pa smo videli izredno dobro predvsem pa fair igro med ljubljansko Olimpijo in moštvom iz Št. Vida. Avtoritativni igri Olimpije se Št. Vidčani niso mogli prav nasprotovati, kajti nastopali so vse preveč nehomogeno, tako se je igra tudi končala z visoko zmago 4:1 za Olimpijo. Vse štiri gole za zmagovalca je dal odlični režiser igre Čalasan, za Št. Vid pa Czarman iz prostega strela.

Drugi dan turnirja je otvoril SAK s predigro proti koroškim športnim žurnalistom. SAK je z nekoncentrirano in „zaspano" igro podlegel z nekaterimi „profesionalci" okrepljenem moštvu žurnalistov z 2:0. SAKovci so pač agirali v povsem dopustniškem razpoloženju in videlo se je, da so za novo sezono še vsi brez treninga.

Prvo glavno igro tega dne pa sta odigrali moštvi NK Maribora in Št. Vida. Mariborčani so presenetili ta dan s povsem fair igro in tako nadigrali nasprotnika s štirim goli. Nasprotnikovo mrežo so zatresli Horjak (2), ter prejšnji dan izključena Mariborčana Šarenac in Breber. Pri tej tekmi pa je sodnik Bemberger več ali manj preostro obsodil igralca Petriča z rdečim kartonom.

Z velikim zanimanjem pa smo pričakovali finalno tekmo med Olimpijo in Austrio Celovec. Presenetljivo močno moštvo razmeroma zelo mladih Celovčanov je nadigralo v prvem polčasu nogometaše Olimpije s polčasnim rezultatom 3:1. Olimpija je v tej polovici igrala začasno tehnično slab, nekoncentriran ter navidez brezinteresen nogomet. V drugem polčasu so se šele zavedali svojega poslanstva in odigrali odličen nogomet, presenetljivo dobro pa so se branili mladi Celovčani. Drugi polčas je bil ves v „nogah" ljubljanskih nogometašev in je bilo pričakovati, da bo Olimpija izenačila in povišala rezultat v svoj prid. To pa je preprečil pristranski sodnik tekme Latzin, ki je izključil najboljšega Ljubljančana Čalasana, vrhu tega pa še razveljavil dva gola Olimpije zaradi „domnevnega" ofsajda. Strelci golov: Türmer (2), Wilblinger, za Austrio ter Rožič v prvem in Komljenovič (3:2) v drugem polčasu za Olimpijo.

Žogo za to igro je darovala družina Velik iz Sel, ki je bila ob otvoritvi in prvi dan turnirja tudi navzoča.

Ob koncu turnirja je predsednik SAK-a Šmid, razdelil pokale tako zmagovalcu turnirja, kakor tudi vsem ostalim moštvom turnirja. Zmagovalec turnirja je z dvema zmagama postala Austria Celovec pred ljubljansko Olimpijo. Tretje in četrto mesto sta zasedla NK Maribor odnosno FC Funder Št. Vid/St. Veit a. d. Glan. Častni pokal deželnega glavarja Wagnerja pa je SAK namenil najboljšemu strelcu turnirja, katerega je osvojil s štirimi goli igralec Olimpije Čalasan.

Pokale za ta turnir so darovali Gospodarski odbor ZSO na Koroškem, slovenska tednika Slovenski vestnik in Naš tednik, ter klub Mladje. Med obema tekmama v nedeljo pa je koroški dnevnik Kärntner Tageszeitung podaril pokale petim najboljšim koroškim nogometašem, kateri so bili izvoljeni od bralcev omenjenega dnevnika. Ob tej priložnosti je predsednik Šmid podaril najboljšemu igralcu lanske sezone v vrstah SAK-a Justinu Polanšku skromno darilo, kajti omenjeni igralec je pri volitvah bralcev KTZ zasedel odlično osmo mesto. Priznanje našemu igralcu naj bi ga vzpodbujalo k nadaljnjemu uspešnemu nastopanju ter krepitvi moči v naših nogometnih vrstah. Justinu iskreno čestitamo. Po več ali manj uspešnem poteku tega turnirja pa je treba kritično pripomniti tudi to, da se je vse premalo naših ljudi, koroških Slovencev odzvalo temu izredno zanimivemu in pestremu turnirju. Mislim, da bi to spominsko prireditev v čast prerano umrlemu Hermanu Veliku moralo obiskati vsako društvo, vsaka naša organizacija kolektivno iz vseh naših krajev. Na tem mestu se je treba zahvaliti prireditelju s predsednikom Šmidom na čelu ter vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri organizaciji in izvedbi tega turnirja. Drugo leto nasvidenje v čim večjem številu na III. mednarodnem turnirju in memoriam Herman Velik.

Na turnirju so bili navzoči častni gostje vseh moštev s Koroške in Slovenije ter mojster nogometnih trenerjev Branko Elzner, kakor tudi slovenski in koroški novinarji.

Leto dni bratstva med Olimpijo in SAK-om

Ob obletnici pobratenja med NK Olimpijo iz Ljubljane in SAK-a po zaslugi Hermana Velika ter ob 30-letnem jubileju NK Olimpije, je na tem turnirju podpredsednik Olimpije tov. Bogo Šest izročil nogometašem SAK-a Zlato medaljo NK Olimpije Ljubljana. Podelitev tega odličja naj bi po besedah tov. Šesta popestrila in okrepila nadaljnje sodelovanje med pobratenima kluboma. Koroškim slovenskim nogometašem je s strani „velikega" brata iz Ljubljane dana in zasigurana vsa pomoč. V imenu našega nogometnega kluba je medaljo sprejel predsednik Šmid in se Olimpijcem zahvalil za vso do sedaj dodeljeno pomoč in izrazil največje zadovoljstvo v vrstah kluba spričo prijateljskega sodelovanja in poudaril nujnost in koristi te strokovno vsestranske pomoči s strani Olimpije, ki nam daje moralno in športno mogočno samozavest v razcvit slovenskega športa na Koroškem.

MARS

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.